

לקראת שבת מלכתא

פנינים לפרשת דברים | גליון מס' 184 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

שלושה ימים לאחר נסיון השוד, צעדתי לפנות בוקר לעבר בית הכנסת. הרחוב היה אפל, תוך כדי כך, קלטתי מזווית עיני גוי רחב גרם המתקרב לעברי. אין לתאר את החרדה שחשתי באותם רגעים. המחשבות התרוצצו במוחי: 'האם באים לשדוד אותי פעם נוספת? הגוי הענק נגש אלי ושאל: 'זה אתה, נכון? זה אתה!'

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על כוחה של מחמאה

"הבו לכם אנשים חכמים ונבונים" (דברים א', י"ג)

להושיט את חבילת השטרות לשני הגברתנים, פניתי לגדול שבהם, שנראה כמי שיוזם את השוד, ושאלתי: 'מה אתה רוצה ממני? לשם מה אתה צריך את הכסף שלי?!' השודד ההמום מההעזה הבלתי מוסברת שגילתי, נרתע לרגע קט, ואחר כך השיב בקול גס: 'אנחנו רוצים ללכת עכשיו למסבאה קרובה, לקנות יין וויסקי, לשתות ולהשתכר עד כלות הנשמה. תן כבר את הכסף!'

בשבת מברכים של חודש מנחם אב תשס"ד, שהיתי במירון על יד קבר התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי. לאחר התפילה בציון, נגש אלי יהודי, שלא הכרתי ולא ראיתי מעולם ואמר לי בקול נרגש: "שלום עליכם! שמעתי מאחד היהודים כאן, כי אתה אומר דרשות ברבים. אני רוצה לספר לך מעשה בלתי שגרתי שחוויתי על בשרי לפני כשבועיים".

היהודי החל לספר את סיפורו בסערת נפש בלתי נשלטת: "אני גר בלונדון. ה' יתברך השפיע עלי עושר רב, ובלי עין הרע אני בעל רכוש גדול ונכסים לא מועטים. לפני כשבועיים יצאתי בעת לילה מבית הכנסת בחיפזון, כשבכסי מונחת חבילת שטרות עבה המכילה סכום עצום. צעדתי בחיפזון ברחובות לונדון, ומיהרתי לביתי. כאשר עברתי ברחוב צדדי וחשון, הסתערו עלי לפתע שני גויים גברתנים, מגודלי שרירים, שהערימו לעברי את המשפט העתיק השגור על לשונם של שודדים ורוצחים: 'או הכסף או הנפש!' על פי הגיון הבהיר הייתי צריך להשלים עם הפסד הממון ולהגיש לשניים את חבילת השטרות באופן מידי ללא דין ודברים. אל תשאל אותי שאלות מיותרות, כי אין לי כל דרך להסבר מדוע פעלתי באופן הבא. ככל הנראה הקב"ה כיון את צעדי ונטע במוחי את הרעיון המופרך. אינני יודע מהיכן שאבתי את הכוחות, אבל במקום

'האמת שאתה נראה לי אדם מאוד הגון ועדין', ציינתי, 'אם זו הסיבה, הנה אני מוציא לך עכשיו שטר של עשרים לירות שטרלינג, לך ותשתה כאוות נפשך!'

אל תשאל כיצד צץ במוחי רעיון כה מוזר, כאשר על פניו הייתי אמור לאבד עשתונות ולהתמוטט ברגע אחד. ה' יתברך פשוט שם בפי את המילים הנכונות. הבריון חטף את השטר שהושטתי לעברו, והסתלק עם חברו מהמקום בלי לומר מילה!

באותו לילה פניתי לרב בית הכנסת שבו אני מתפלל, וגוללתי באזניו את החוויה יוצאת הדופן והמופלאה שעברתי. הרב שמע את הדברים ופסק אל אתר: "ניצלת ממוות לחיים, מחר בבוקר תבוא לבית כנסת ותברך ברכת 'הגומל'!"

ניתן היה לחשוב כי בכך הסתיים הסיפור, אבל האמת שהוא טרם התחיל!

אני אדם עסוק מאוד, המסחר הבלתי פוסק והעסקים הקדחתניים תובעים את מרבית שעות יומי, ולמרות זאת אני משתדל מאוד לקום בכל יום לפנות בוקר וללמוד דף גמרא בחברותא, כדי שלכל הפחות אתחיל את סדר יומי העמוס בלמוד תורה.

שלושה ימים לאחר נסיון השוד, צעדתי לפנות בוקר לעבר בית הכנסת. הרחוב היה אפל, אך גם בחושך הצלחתי להבחין בצלליות של יהודים המסתובבות לפני בית הכנסת. תוך כדי כך, קלטתי מזווית עיני גוי רחב גרם המתקרב לעברי. אין לתאר את החרדה שחשתי באותם רגעים. המחשבות התרוצצו במוחי. 'האם באים לשדוד אותי פעם נוספת? מי יודע אם הפעם יסתיים העניין בשלום, כפי שארע בפעם הקודמת?!'

הגוי הענק נגש אלי ושאל: 'זה אתה, נכון? זה אתה!' תוך כדי כך, אזרו המתפללים אומץ והתאספו סביבנו. התברר כי הגוי הזה ממתין במקום, ובמשך עשרים דקות תמימות הוא נגש לכל יהודי שפונה לעבר בית הכנסת, מתבונן בו מקרוב, ומנסה לזהות האם פניו תואמות לפני האיש אותו הוא מחפש.

המתפללים היו נתונים באימת מוות. ה' ישמרנו, מה הוא רוצה, מה הוא עלול לעשות?! אבל הגוי המשיך בדבריו. 'לפני שלושה לילות, אני וחברי התנפלנו עליך ודרשנו ממך באיומים את כספך'. התחלתי לרעוד, אולי העבריין שמע כי אני אמיד, ובא עכשיו להשלים את המלאכה. 'תראה', הסביר הפושע 'נתת לי שטר של עשרים שטרלינג, כדי שאקנה בו משקאות חריפים, אבל בסוף הוצאתי רק שלוש עשרה לירות שטרלינג. אני רוצה להחזיר לך את העודף, שבע לירות שטרלינג.'

'אומר לך האמת', סיפר הגברתן, 'אני היום בן עשרים ושבע, אבל מאז זוכר אני את עצמי הייתי ילד מופרע וחסר מעצורים ההורים שלי היו אומרים לי תמיד: אתה אפס מאופס, מה יצא ממך?! המורים בבית הספר היסודי היו מטיחים בי פעם אחר פעם: אתה פרא אדם, חדל אישים, לא יצא ממך כלום!

אני לא זוכר שאי פעם, אבא ואמא או אחד מהמורים שלי בבית ספר, אמר עלי מילה טובה. כשראיתי אותך באותו לילה, לאחר שעבר עלי יום קשה, התכונתי לפרוק עליך את עצבי ולרצוח אותך בין אם

תסרב לתת את הכסף, ובין אם לא! אבל כשאמרת לי כי אני נראה אדם עדין והגון היתה זו הפעם הראשונה בימי חיי, שבה שמעו אזני בן אדם כלשהו, יהיה אשר יהיה, שאומר עלי משהו חיובי. החלטתי לקחת ממך את עשרים הלירות ולהחזיר את ההפרש. עכשיו באתי להשיב לך את העודף, הנה קח לך בבקשה שבע לירות שטרלינג! הגוי עב השרירים סיים את דבריו, ולנגד כל היהודים המתאספים פרץ בבכי חסר שליטה כתינוק בן יומו. 'זו הפעם הראשונה שאזני שמעו כי אני אדם הגון ועדין!' מלמל בגרון חנוק מבעד למסך דמעותיו הנגרות."

היהודי העשיר סיפר לי את המעשה במערת רבי שמעון בר יוחאי, ופרץ גם הוא בבכי נרגש. הוא לא יכול להרגע ואמר: "אתה לא מכיר אותי, אני איש עסקים אינני נוטה לרגשנות יתרה. אבל מאז חלפו שבועיים, והמאורע הזה אינו מפסיק להדהד בראשי. אתה הרי מרצה ברבים, אז הנה, סיפר לכולם מהו כוחה של מילה טובה, אפילו היא נאמרת לגוי נטול מצפון, שאינו מהסס לשדוד ולרצוח נפשות!" היהודי סיים את סיפורו המפתיע, ותוך כדי כך, אולי בזכות התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי, נצנץ במוחי הרעיון כי שמא זה הפשט, בהנהגתו המיוחדת של רבי יוחנן בן זכאי, שאף על פי שלא הלך ד' אמות בלא תורה ותפילין, אמרו עליו שלא הקדים לו אדם שלום מעולם, ואפילו נוכרי בשוק (ברכות ז).

ככל הנראה רבי יוחנן וכל התנאים והאמוראים הקדושים ידעו את סוד כוחה הכביר של מילה טובה, עד שאפילו גוי שבא לשדוד ולרצוח, משנה בלי משים את תכניותיו הזדוניות, ברגע שהוא שומע מילה טובה ומנחמת!

חז"ל אומרים במדרש ('לקו"ש בהעלותך רמז תשכב): "רבי שמעון בן יוחאי אומר, והלא בידוע שעשו שונא ליעקב אלא נהפכו רחמיו באותה שעה, ונשקו בכל לבו". אמנם הגוי שונא את היהודי ומבקש להורגו, אבל מילה אחת יכולה לשנות את עורו, עד שלא רק שהוא אינו מבקש עוד להרוג את היהודי, אלא מודה לו ואוהב אותו בכל ליבו!

גם כאשר אדם ניגש לילד קטן ואומר לו: "ראיתי אותך היום בבית הכנסת, אתה מתוק שבמתוקים, כמה התרגשתי כשראיתי איך אתה מתפלל בחשק ובכוונה!" הילד שומע את הדברים ומבין עד כמה חשובה התפילה שלו, ומכאן והלאה הוא יבוא בעזר ה' בכל יום לבית הכנסת, ויתפלל בהשתוקקות ובכוונת הלב!

אם אותו אדם הוא יהודי בר דעת, היה ניגש גם לאביו של הילד ואומר לו: "שמע, היום בבוקר הייתי בבית הכנסת, ובמקרה שמת לי לב איך הילד שלך מתפלל. אני רוצה לומר לך, כי ממש התפעלתי מהתפילה המיוחדת שלו!"

כאשר אבי הילד חוזר הביתה, ומספר את אשר שמע באזני כל בני המשפחה, הדברים נשתלים בלב הילד ומעודדים אותו להמשיך להתפלל בהשתוקקות ובערגה. כך מתרבים בכלל ישראל אהבה ואחוה, שלום ורעות. וכל אחד זוכה לחזק לב רעהו ולהרבות עבודת ה' וכבוד שמים בעולם.

(מתוך כבודם של ישראל)

שימשת לזמן מה כממלא מקום של אחד ממגידי השיעורים בישיבת סקווירא בארצות הברית. האדמו"ר מסקווירא זצוק"ל הורה לי לבחון את התלמידים והזהיר אותי: "את האמת בנוגע לידיעותיו של כל בחור, תציין לעצמך בדף נפרד. אבל כל בחור צריך לחוש בסיום המבחן, כי היטיב להשיב לאשר נשאל! אסור שבחור יפול חלילה ברוחו, אלא אדרבה, ירגיש שהצליח!"

הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א על השפעת מעשי האדם

"אלה הדברים" (דברים א', א')

מה עבודת היום בתשעה באב?

מובא בספר "סדר היום": מי שלא הולך בדרך ה', הריהו בצרה גדולה, ומי שבצרה - הקב"ה משתתף עמו בצרתו, "עמו אנכי בצרה" (תהילים צא, טו). נמצא אפוא, שיש לקב"ה צער גדול מכך שבניו לא שומרים תורה ומצוות. השכינה שרויה בצער.

לכן - כותב ה"סדר היום" - ביום תשעה באב, יום של צער על שכינתא בגלותא, יאסוף אדם אנשים ריקים מתורה ויחזירם למוטב. תשעה באב הוא הזמן להחזיר לקדוש ברוך הוא את ילדיו האבודים. אלה שזוכים להחזיר בתשובה את בניו של בורא עולם, עושים לו נחת רוח גדולה.

בא אלי חוזר בתשובה, שחי מקצבת נכות מהצבא ויושב כל היום בכולל, הלימוד שלו הוא יותר קריאה מאשר לימוד. קשה לו להבין את דף הגמרא, הכל אצלו מקשה אחת - הקושיה, התירוץ... הוא הגיע מעולם אחר, הראש שלו איננו ראש של תורה, הלך המחשבה שלו שונה, המושגים קשים לו.

אמרת לי: "אתה חייב להתחיל להבין את הגמרא מהשורש!"

סידרתי עבורו תלמיד חכם מובהק שילמד אתו על בסיס יומי, כפי שמלמדים תלמיד מתחיל בחיידר. וראו זה פלא! אחרי כמה שבועות הוא נהיה אדם חדש. הוא פשוט התחיל לחיות את הדף, להבין את הסוגיה. הוא התחיל לקבל ראש של תורה!

כמה נחת רוח יש לקדוש ברוך הוא מאדם כזה. הוא עזב את כל מנעמי העולם הזה, התקרב לבורא עולם והוגה בתורתו הקדושה.

תשעה באב מסמל את הצער שיש לקב"ה, צער השכינה. עלינו לדאוג לסלק את הצער הזה ולגרום לו שמחה ונחת רוח לפניו. זאת על ידי שמלמדים תורה את הזולת ומקרבים אותו לאביו שבשמים. אך לפני שמחזירים את האחרים בתשובה, צריך האדם להחזיר את עצמו בתשובה. לפני שהוא מתקן אחרים - שיתקן את עצמו.

אין לך כושר דיבור? אתה מרגיש שאין לך יכולת לשכנע אחרים? אין בעיה, אתה יכול לעשות זאת בלי להחליף מילה עם איש. פשוט

מאוד, תתקן את עצמך. כשאדם מתקן את עצמו, יש לכך השפעה רוחנית עצומה, הן על הקרובים והן על הרחוקים, שכלל אינם מכירים אותו. מכח התיקון העצמי של האדם הוא משפיע השפעה רוחנית על אחרים שאף הם יתקנו את עצמם.

חורבן הבית הרחיק אותנו מבורא עולם כביכול. בעוונותינו הושלכנו אל הגלות. יחד עמנו גם השכינה נמצאת בגלות, שרויה בצער גדול. בידינו לסלק את צער השכינה, אין הדבר תלוי אלא בנו ובמעשינו! בזכות ההתעוררות הגדולה ותיקון עצמנו וזולתנו, ישפיע ה' רוח ממרום, יחיש את בנין בית המקדש ויחדש ימינו כקדם, ונזכה לשוב לימים של קרבת ה' בעבודת ה' בבית תפארתנו.

הצורה הנכונה לאמירת תוכחה

בתחילת חומש דברים נאמר: "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל". במשך שלושים ושישה ימיו האחרונים, כמנין "אלה", מא' בשבט ועד יום פטירתו בז' אדר, הוכיח משה רבנו את ישראל ומנה בפניהם את כל המקומות שהכעיסו בהם את ה'.

מלשון הכתוב "אלה הדברים" מדייק ה"אור החיים" הקדוש, "שכל ארבעים שנה שהיה משה רועה ישראל במדבר - לא דיבר להם קשות זולת אלה הדברים הוא שדיבר קשות. והגם שמצינו שאמר

פעם נפלה אימי בבית, ושברה את ידה בצורה קשה, סיפר הרב חנניה צ'ולק. היא רצתה להוריד את הכביסה מהחבל, כדי שבעלה לא יצטרך להתעסק בכך, אבל כל הזזה של היד הסבה לה כאבים חזקים מאוד. נעצה היא את שיניה בכביסה, ובצורה זו הורידה מן החבל עם השיניים, בגד אחר בגד.

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על אנשים חכמים המשקיעים במקומות הנכונים

"הבו לכם אנשים חכמים ונבונים" (דברים א', י"ג)

הסתיימו 5 השנים הללו, והחתן היה אמור להיכנס לעסקים, אבל אשתו שישבה באולם הגדול, ושמעה את דבריו, באה אל אביה ואמרה לו:

'אבא, האם אתה חושב שאהיה מוכנה למצב כזה שמעתה ואילך יפסיקו לקרוא לי בשם ידיד של הקב"ה? בשום אופן אינני רוצה שכך יהיה!'

עד עכשיו אני מתרגז...

הבת הודיעה לאביה נחרצות שבעלה ימשיך גם ימשיך ללמוד, אפילו שבני הזוג לא יקבלו מעתה כל תמיכה ממנו. הדבר הרגז מאוד את האבא, אבל כמובן שלא היתה לו שום ברירה אחרת...

עכשיו פונה הגביר אל אורחו, הגר"י גלינסקי, ואומר לו: אתה יודע מי הוא האדם העשיר הזה, שבתו החליטה שבעלה ימשיך ללמוד? -אני הוא, ולא אחר!

ועד עכשיו אני מתרגז מהודעתה של בתי, אמש, לאחר ששמעה את השיחה שלך על הפסוק 'כן יתן לידידו שנא', ואתה רוצה שעוד אתרום לך כסף?

הגר"י גלינסקי שמע את הדברים, וכדרכו בקודש סלל מסילות לליבו של האיש, ושכנע אותו שגם לו יהיה כדאי שביתו תיקרא 'ידיד' של הקב"ה...

בסופו של דבר הסכים בעל הבית להמשיך ולתמוך בחתנו, וגם הרים תרומה נכבדה למוסדות התורה.

לאשת-ת"ח יש, כידוע, חלק גדול מאוד בתורתו של בעלה. ההתמסרות שלה אליו, והמאמצים שהיא עושה על-מנת להסיר ממנו את כל הטרדות היומיומיות וענייני העולם, ונוטלת את עול הקמח על צווארה - יפתחו בפניה את שערי גן עדן, וגם היא תזכה להתענג שם מתורתו של בעלה.

הגאון רבי יעקב גלינסקי סיפר מעשה שהיה לו באמריקה, כאשר התדפק על דלתו של אחד הגבירים הנודעים, וביקש להתרימו עבור כמה ישיבות ומוסדות תורה. הגביר, שהיה אחד התורמים הקבועים של הגר"י גלינסקי, קפץ הפעם את ידו, וסירב לתרום, ואמר בנחרצות: 'לא אתרום ולו אגורה אחת.'

הרב גלינסקי היה מופתע, ולא ידע מה הסיבה שהביאה לסירובו החד משמעי של הגביר, אבל יותר מאשר עצם הסירוב, התפלא הגאון שליט"א מהמשפט הנוסף שהשמיע בפניו הגביר.

לאחר שהודיע, וחזר והודיע, שלא יתרום, אמר הגביר: מה אתה חושב לך, שלא שמעתי את "כן יתן לידידו שנא"...

הרב גלינסקי שומע, ואינו יודע על מה הגביר הזה מדבר... ומי יודע, אולי השתבשה עליו דעתו...

עד שהואיל האיש וניאות להסביר במה מדובר.

בדיוק עכשיו הסתיימו 5 השנים

אתמול בלילה, הוא פונה ואומר להגר"י גלינסקי, נשאת, כבוד הרב, דרשה לפני אלפי נשים, באחד האולמות הגדולים ביותר בעירנו. פנית אל הנשים ועודדת אותן לסייע לבעליהן בלימוד התורה, וכה אמרת להן:

'היודעות אתן, נשים יקרות, מי הוא הזוכה להיקרא ידידו של הקב"ה? - אתן עצמכן, אם תסייעו לבעליכן ללמוד. וכך נאמר בגמרא (יומא, דף ע"ז עמוד א'): 'מאי "כן יתן לידידו שנא" (תהילים, פרק קכ"ז פסוק ב'), אמר רבי יצחק, אלו נשותיהן של תלמידי

חכמים שמנדדות שינה בעולם הזה, וזוכות לעולם הבא, וכו' אגלה לך, הרב גלינסקי, שבאולם ישבה אישה אחת, בתו של אדם

עשיר, שאביה סיכם עם בעלה שבמשך 5 שנים יהיה סמוך על שולחנו, ולאחר מכן יכנס אף הוא, החתן, לעסקים של השווער.

והנה, בדיוק בשעה שבה אמרת אתמול את הדרשה לפני הנשים,

מה עדיף: ללכת לכולל ביום שישי, כדי ללמוד יותר טוב, או להישאר לעזור בבית?

חשבנו שהדבר הפריע לו בכתיבת המבחן, הרי שהגר"א גולדשמיד סיפר שהוא היה הראשון שסיים, ותוצאות המבחן שלו היו הטובות ביותר. הרי לנו שאפשר ללמוד ולהתרכז וגם לשמור על הילדים... וראוי לבעל ללמוד בבית בקול, וכדברי הגמרא בעירובין (דף י"ח עמוד ב') 'כל בית שנשמעים בו דברי תורה בלילה, אינו נחרב'. וכתב ב'בן יהוידע' שעיקר הסגולה הוא שהאישה תשמע את דברי התורה. שהרי האישה היא עיקר הבית ופטורה מת"ת, ולכן האדם העוסק בתורה בבית שבו נמצאת אשתו, אף שהיא לא לומדת אבל היא שומעת, וגם כשהיא ישנה, נשמעתה שומעת, וגם כשלא מבינה, נשמעתה מבינה. אמנם הסגולה שנאמרה בגמרא היא בלילה, אך לדברי ה'בן יהוידע' הרי הסגולה הזאת טובה גם ביום, כשאשתו תשמע את דברי התורה של בעלה הלומד.

כדי להקל על בעלה, נעצה אמו של הרב חנניה צ'ולק את שיניה בכביסה, וכך הורידה אותה מן החבל

בימי ה'אבלי' על מרת א. צ'ולק. סיפר לנו הבן, יבדל לחיים הרב חנניה, על מסירותה של אמו לתורתו של בעלה, שהגיעה לשיאים כבירים. במשך כל חייה, מספר הרב חנניה, השתדלה אימי להסיר מעל אבי שליט"א את כל דאגות העולם הזה, כדי שיהא באפשרותו לעסוק בתורה בשלום ובמנוחה.

פעם נפלה אימי בבית, ושברה את ידה בצורה קשה. היא ידעה שעוד מעט יקחנה לבית חולים, והיא תעדר מן הבית. כיון שכך, העיפה מבט על הנעשה מסביב, וסידרה את כל מה שהיה ביכולתה לסדר, 'רק כדי שאבא לא יגיע מבית המדרש, ויצטרך לסדר את הבית'. והנה, ממשיך הרב חנניה, מבחינה אמא בכביסה התלויה על החבל. היא רוצה להוריד את הכביסה, כדי שבעלה לא יצטרך להתעסק בכך, אבל כוחותיה אינם עומדים לה. כל הזזה של היד מסבה לה כאבים חזקים מאוד.

אבל מה עושים אם אחרי הכל היא אינה רוצה שבעלה יצטרך לעבוד? - נועצת מרת א. צ'ולק את שיניה בכביסה, ובצורה זו מורידה אותה מן החבל, בגד אחר בגד. עם השיניים.

לדרגה כזו יכולה להגיע אישה המרגישה בכל נימי נפשה שתורתו של בעלה, היא שעשועיה. כשהיא מסייעת לו ללמוד, השמחה מציפה את ליבה. המשימה שתוארה לעיל קלה היא אפוא בעיניה, וכל חפציה לא ישוו בה.

ואגב, הרב צ'ולק סיפר לנו עוד דבר מופלא. כאשר אימי שהתה בבית חולים, עלה פעם לחץ הדם שלה במאוד מאוד, עד כדי כך שהרופאים הזעיקו אותי בבהילות.

והנה, כאשר הגעתי למיטתה, והחילותי ללמוד דף גמרא, ירד לחץ הדם בצורה דרסטית. כאשר הפסקתי לרגע, עלה שוב מד-הלחץ. אין זאת אלא שדברי התורה גרמו לה לרוגע נפשי, והחיו אותה פעם אחר פעם. ויהי הדבר לפלא

(מתוך 'שמחה בבית' בעריכתו של הרב משה מיכאל צורן)

הגיעה אלינו שאלה כדלהלן. אברך לומד כל השבוע בכולל בהתמדה רבה, וכשמגיע יום שישי ואין לו סדרים קבועים חלה אצלו התרשלות בלימוד. הוא מעוניין להתחיל ללמוד בכולל יום שישי, אבל אשתו אומרת לו שהיא זקוקה לעזרתו בבית, בשמירה על ילדיו הקטנים.

'אני מכינה את השבת, וקשה לי גם לשמור על הילדים', טוענת הרעיה, ומבקשת מבעלה שילמד בבית, ואז יוכל גם לשמור על הילדים הקטנים.

כשניסה להסביר שסוג של לימוד כזה אינו איכותי כמו בבית המדרש ובכולל, השיבה האישה ואמרה שהיא אינה רוצה לגרום ח"ו לביטול תורה באיכות, 'אבל אני מציעה שתלך לשאול רב כיצד לנהוג, ומה שיורה הרב מקובל גם עלי', אמרה, והוסיפה - מתוך אמונה של אישה כשרה - שאם הרב יאמר שבעלה ילך לכולל, היא תתאמץ לעשות את שני הדברים יחד, להכין את השבת ולשמור על הילדים.

האברך בא אלינו ושאל כיצד עליו להתנהג, האם לצאת לכולל ביום שישי כדי ללמוד באיכות גבוהה יותר, או שמא להישאר וללמוד בבית, אף שהלימוד שם הוא באיכות פחותה?

והנה, הגמרא במסכת מגילה (דף כ"ג עמוד א') אומרת שבקריאת התורה ביום טוב יש חמישה קרואים, ביום הכיפורים ששה, ובשבת שבעה, אין פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהן.

ובגמרא נאמר הטעם לחמישה קרואים ביו"ט, כיון שמאחרין לבוא (מפני שטורחין בהכנת הסעודה), וממהרין לצאת (משום שמחת יום טוב). וכתב היעב"ץ: 'ואע"פ שאין הכנת הסעודה ממלאכת האנשים, שהאישה אופה ומבשלת, כדתנן בכתובות (דף נ"ט עמוד ב'), ונשים אינן באות לבית הכנסת, יש לומר שצריכים האנשים לשמור הבית, ובעוד נשותיהם עוסקות בצרכי הסעודה גם צריכות סיוע אנשיהם'.

מבואר איפוא שכאשר האישה מכינה צרכי הסעודה, מוטל על בעלה לשמור על הילדים כדי שהיא תוכל להתעסק בצרכי הסעודה, אף שזה מביא למיעוט הקריאה בתורה.

וכך יש לנהוג גם בשאלה הנ"ל. על הבעל להישאר בבית ולעזור לאשתו בשמירת הילדים, אף שזה יביא למיעוט הלימוד באיכות.

כדי שאשתו תוכל ללמוד

ואגב נציין כאן סיפור מופלא. אל שמחה משפחתית שערך מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל לאחד מצאצאיו, הגיע הגאון רבי אליעזר גולדשמיד זצ"ל, ובין שני הגאונים התפתחה שיחה אודות המבחן לדיינות שנערך באותו יום.

בין היתר סיפר הגר"א גולדשמיד למו"ח על דבר פלא שהיה באותו מבחן, כאשר אחד הנבחנים (שלבסוף נעשה לאחד מגדולי הדיינים) הגיע למבחן עם 10 ילדיו...

לפליאת הנוכחים, הסביר שהביאם לכאן כדי שאשתו תוכל ללמוד. ואם

איני יכול לשכוח מה שראיתי לפני יותר מחמישים שנה. בילדותי היינו מתפללים בבית הכנסת "תורה ויראה". כשהגיע הגאון רבי אהרן קצנלבוגן זצ"ל בתפילת 'אב הרחמים' הנאמרת בשבת קודש ל: "מנשרים קלו ומאריות גברו, לעשות רצון קונם וחפץ צורם", היה זועק אותן בלהב אש קודש, עד שכל הבנין היה רועד מפחד שאגותיו!

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א על יהודים שחשו היטב שבית המקדש חסר להם!

"פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הפניני והלבנון עד הנהר הגדל נהר פרת" (דברים א, ז)

איתא בחז"ל (מדרש תנאים) ש'לבנון' הכוונה לבית המקדש: 'לבנון' - שכל לבבות שמחים בו, שנאמר 'יפה נוף משוש כל הארץ'. דבר אחר, 'לבנון' - א"ר יצחק בן טבילאי: למה נקרא שמו 'לבנון'? שמלבין עוונותיהן של ישראל, שנאמר: 'אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו'.

אכן, לא לחינם קוראים פרשת דברים בשבת חזון, שבה מובא מה היה בית המקדש לבני ישראל, כי עלינו לדעת מה הפסדנו בחורבנו, ועל ידי כך נתאבל עליו כראוי. כבר הבטיחונו חז"ל (תענית ל, ב) שכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה

הוא מעורר בליבו שאלה זו, שכביכול אינו אומר הקינות כראוי, ובכך מראה טלפיים בסימני טהרה, כדי שייראה כאילו הוא 'מבקש האמת'... אבל כוונתו הנסתרת בזה היא לבטל את האדם מקיום המצוות ומדברים שבקדושה, ה' ישמרנו. [עיין היטב מה שהאריך בזה עוד בדברים כדורבנות ובמקורות נאמנים בספרו שו"ת רב פעלים.

בחור צעיר הייתי בבית הכנסת הגדול שבשכונת "בתי אונגריין" המפוארה, ביום המור והנמהר תשעה באב, בעת שבבית הכנסת האריכו שעות רבות בקינות היום, ואנשי הקהילה יראים ושלמים ישבו לארץ רכונים באבלם הקשה. שני בחורים עמדו להם בחוץ, ב'פוליש' (בפרוזדור) הכניסה, ושוחחו ביניהם.

עבר שם הרב הצדיק הנודע רבי יודל כהן זצ"ל, יהודי ירא שמים מורם מעם, שהיה מופקד על כמה תפקידים חשובים בקהילה. [בין היתר, היה רבי יודל ה'סליחות וועקער' - המעורר לסליחות; הוא עבר בין בתי השכונה באישון לילה בהשמיעו את ניגונו המרטיט: "יהודים יקרים, שטייט אויף צו סליחות! קומו לעבודת הבורא!". כמו כן היה אחראי על כמה עניינים שבקדושה בשכונה.] כראותו את שני הנערים עומדים כך ומשוחחים בנחת, ניגש אליהם בחום ליבו ואמר: "איני יכול להבין, כיצד ניתן לשוחח כך בנחת בשעה קשה זו, הרי צריכים אנו כעת לציייר לעצמינו לנגד עינינו את בית קדשינו ותפארתינו בוער באש!!!"

איך אפשר להסיח כך דעת מן האבלות, ולהאריך בשיחת מרעים!?

לפנינו כמה עובדות בענין האבלות על חורבן בית מקדשנו. מנהג העיר בגדד יע"א להתכנס יחדיו בימי בין המצרים בחצות היום ברוב עם הדרת מלך, לאמירת תיקון חצות בבית הכנסת הגדול שבעיר בהשתתפות כל בני הקהילה. הללו נהגו בביטול מלאכה וסגרו את עסקיהם באותה שעה.

יהודי אחד מאנשי העיר בא בשאלתו בפני הגאון הקדוש בעל 'בן איש חי' זצוק"ל: היות ובין כה וכה אין הוא חש, לדאבון לב, את אבלות החורבן, וישיבתו על הארץ לתיקון חצות נראית בעיניו כמעשה קוף בעלמא, והוא קורא התיקון בקריאה בלבד, בלא לב, אם כן שמה עדיף באבלות שכזו שלא יגיע כלל לבית הכנסת, שהרי אין מדובר בחובה גמורה כחובת שלוש התפילות שאנו חייבים מן הדין.

בתשובתו מאריך ה'בן איש חי' ומבאר, שהעיקר בכל עבודתנו הוא המעשה או הדיבור שבתפילות ובקשות, והוא העיקר הקובע, יותר מן המחשבה ומהכוונה שבלב. האדם מצדו צריך לעשות ולומר את המוטל עליו, ולא לפרוש מן הציבור במנהג הקהילה לומר תיקון חצות, אלא יישב עם כולם ויאמר, אף שהוא באמירה בעלמא.

יתרה מזו, הוסיף בחריפותו, יתכן שכל שורש שאלה זו מקורה ביצר המסמא עיני האדם, ומהפך מצווה לעבירה ועבירה למצווה.

הרב הגאון רבי זאב צ'צ'יק זצ"ל, מנכ"י הדעת שבירושלים בדור שלפנינו, סיפר על הגאון הצדיק רבי בן ציון בן הגאון הצדיק רבי הערש מיכל (שפירא) זצ"ל, שבצעירותו שאל פעם את אביו הצדיק הירושלמי בעל מחבר ספר 'צייץ הקודש': מסופר על ה'חת"ם סופר' זצוק"ל, שבערב תשעה באב היה כל העת בוכה מאין הפוגות, ודמעות נושרות מעיניו הקדושות בלא הרף, והיה ממלא הכוס שלפניו בדמעות רותחות מלוחות הללו, ובהן טבל את פיתו בסעודה המפסקת. "איך אפשר לבכות כל כך הרבה," שאל רבי בן ציון, "עד שיתמלא כדי קיתון של דמעות?"

החל אביו הצדיק לנסות לתאר בפניו את עוצם החורבן הגדול והנורא, ולהקנות לו מושג על מעט מן המדרגות הגבוהות והנוראות שהפסדנו וחסרנו מאז החורבן. הוא תאר בפניו מעט משגב עבודת הקרבנות, השפעתם העצומה בכל העולמות והתיקון הגדול שבעליה לרגל, נחת הרוח העצומה שכל זה העלה לפני השם יתברך. כך ישב והאריך, כי ה' הטובה עליו, בכל מה שאנו חסרים כעת בגלות המרה בעלינו ובתחתונים. עד שמרוב צער היו יושבים שני הצדיקים, האב עם הבן ובוכים מאין הפוגות, עד שמילאו בעצמם כוס של דמעות!

נאים הדברים למי שמספרם, שכן גם הגאון הצדיק רבי ועלויל זצ"ל בעצמו היה בוכה מאד על החורבן. בכל ברכת המזון היה בוכה בדמעות בברכת "רחם נא ה' אלוקינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון וכו' ובנה ירושלים" וכו'.

כאלו היו יהודים שחשו והרגישו היטב במוחש את החורבן! בית המקדש היה חסר להם!

אם אין מכוונים באבלות ימי בין המצרים לצער השכינה הקדושה, רק עושים הדברים כמצוות אנשים מלומדה חלילה, או רק כדי להשקיט המצפון, הרי דומים בזה לאותו כושי ענק, שעמד והמתין באחת מתחנות הרכבת התחתית שבארצות הברית; לפתע הבחין בילד קטן שנפל והתגלגל מן הרציף היישר על פסי הרכבת, וכפסע היה בינו לבין המוות בגלגלי הרכבת הדוהרת בכל מהירותה את התחנה.

להפתעת הכל, תכף ומיד התעשת אותו כושי; בזריזות עצומה קפץ אל הפסים, תפס את הילד ביד אחת והעלהו אל הרציף; ברגע

האחרון ממש הצילו ממוות בטוח!

כאשר באו כולם להודות לו על שנחלץ להצלת חייו של הילד הקטן, הוא לא הבין על מה הם מודים. הוא הסביר שהואיל והוא ממהר לעבודתו, ואם תהיה כאן תאוונה, הרי תופסק תנועת הרכבות בערך לחמש שעות, כפי שכבר קרה בעבר כמה פעמים, ועלול הוא להפסיד בשל כך בעבודתו בערך חמישים דולר, לכן - כדי שתמשיך תנועת הרכבת כסידרה - הזיז את הילד הסורר הזה מן הפסים...

נוכל ללמוד מתגובה מגוחכת זו על הרבה עניינים בחיים, שאחר כוונת הלב - הן הן הדברים (ברכות טו.). גם לעניינינו - אם אין מתבוננים ומחשבים פנימיות טעם האבלות, והתכלית הנרצית בזה לעשות נחת רוח למעלה, הרי הוא כאותו כושי שמציל חיי עולם מלא, אך כל כוונתו בשביל רווח עצמי של חמישים דולר...

הרב הגאון רבי אהרן קצנלבוגן זצ"ל, ריש מתיבתא ישיבת 'תורה ויראה' בעיר הקודש תבנה ותכונן, היה ידוע ומפורסם כתלמיד חכם גדול וירא שמים מרבים, מנכ"י הדעת שבירושלים.

סיפר לי יהודי, שבילדותו זכה ללוות את רבי אהרן בדרכו לבית הכנסת בתשעה באב אחר הצהריים, לתפילת מנחה ומעריב.

כשהגיע רבי אהרן בתפילת שמונה עשרה לתפילת "נחם", הנאמרת פעם אחת בשנה בלבד, במנחה של תשעה באב, אמר את תפילת 'נחם' כולה בעל פה מרישא ועד גמירא, והיה עומד ובוכה הרבה בהתרגשות גדולה בתפילה זו.

הוסיף לי אותו יהודי: יש כבר מאותה תפילת 'נחם' למעלה מחמישים שנה, אך היא עומדת תמיד לנגד עיני, והמראה לא נשכח מליבי - איך עומד איש ירא שמים וכולו רוטט מבכי והתרגשות בתפילה על נחמתם של ישראל!

גם אני הקטן איני יכול לשכוח מה שראיתי לפני יותר מחמישים שנה. בילדותי היינו מתפללים בבית הכנסת "תורה ויראה". כשהגיע רבי אהרן בתפילת 'אב הרחמים' הנאמרת בשבת קודש לפני מוסף למילים: "מנשרים קלו מאריות גברו, לעשות רצון קונם וחפץ צורם", היה זועק אותן בלהב אש קודש, עד שכל הבנין של תורה ויראה היה רועד מפחד שאגותיו!

מהרה תקוים בנו בקשתם של ישראל בתפילת 'נחם': "כי אתה ה' באש הצתה, ובאש אתה עתיד לבנותה. כאמור (זכריה ב, ט) ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב, ולכבוד אהיה בתוכה", אמן. (מתוך הספר 'טיב המעשיות')

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כעבור יום הוא פוגש שוב בחברו וחוזר ושואל אותו: "מדוע אתה מדבר עלי לשון הרע"? וחברו חוזר: "זהו רק חלום שחלמת". כשאירע הדבר בפעם השלישית וחברו ניסה להסביר לו כי היה זה רק חלום, אמר לו: "חלום אהין, חלום אהער, אבל למה אתה מדבר"...

על השנאת חינוך והחסרון באמונה

"וְשִׁפְטֵתֶם צֶדֶק" (דברים א', ט"ז)

בקינות ליל תשעה באב אנחנו אומרים: "על צווארנו נרדפנו אוי, כי שנאת חינוך רדפנו, אוי מה היה לנו". היסוד הראשון שעלינו לדעת, אומר רבי אלימלך בידרמן, הוא: אנחנו סבורים שיושבים על הארץ בגלל השנאת חינוך ובוזה תם הענין. לא כן הוא! עלינו לדעת כי מתחת למקום מושבנו קבור משהו! מתחת לשנאת חינוך מסתתר משהו! אם היינו נותנים אל לבנו את אותו הדבר הקבור - לא היינו מגיעים לידי שנאת חינוך.

מתחת לכל "שנאת חינוך" קבור "חסרון באמונה"! אם היתה לנו אמונה לא היינו מגיעים לידי שנאה, קינאה, מחלוקת, לשון הרע!

הגאון מוילנא מבאר את הביטוי "שנאת חינוך" שלכאורה קשה. מדוע נקראת השנאה "שנאת חינוך", הלא השנאה אינה בחינוך? החבר 'מצץ לי את הדם' וזה נקרא "שנאת חינוך"? וכי שונא אנוכי אותו בחינוך, בלי סיבה?

אומר הגאון: הקדוש ברוך הוא אומר שהשנאה היא בחינוך! הקב"ה אומר לי: "וכי סבור אתה שהוא 'מצץ לך את הדם'? זה לא הוא! זה אני! הוא - היה רק שליח! אם הוא לא היה עושה לך את מה שעשה - הייתי שולח שליח אחר שיעשה בדיוק את אותו הדבר! כי הכל זה ממני!

אם אתה שונא אותו בגלל שאתה סובר שהוא זה שפגע בך - הדבר מצביע על חסרון באמונה שיש בך!

הוא אשר אמרנו: מתחת לכל "שנאת חינוך" קבור "חסרון באמונה"! מספרים שהיה אדם אחד שחלם חלום, שחברו פלוני, מדבר עליו לשון הרע... הוא הסתובב עם הדמיונות האלו במשך תקופה ארוכה. לימים פגש באותו פלוני ושאל אותו.

"מדוע אתה מדבר עלי סרה?"

"חלילה לי מעשות דבר שכזה", השיב לו חברו בהשתוממות. "מעולם לא דיברתי עליך לשון הרע. אין זאת אלא חלום שחלמת". כעבור יום הוא פוגש שוב בחברו וחוזר ושואל אותו: "מדוע אתה מדבר עלי לשון הרע?"

וחברו חוזר ומשיב את אותה התשובה: "זהו רק חלום שחלמת". כשאירע הדבר בפעם השלישית וחברו ניסה להסביר לו כי היה זה רק חלום, עורבא פרה, אמר לו הראשון: "חלום אהין, חלום אהער, אבל

למה אתה מדבר"...

בדיוק כך אנחנו "מסתובבים" בעולם! אם נשאל כל אחד ואחד מאיתנו: "אתה מאמין בה"? - "בטח. בוודאי. מה בכלל השאלה"? "אתה מאמין שהכל משמים"? - "בטח. בוודאי. הכל מהאייבישטר. הכל מלמעלה!"

דיבורים יפים...

אבל אם אכן הכל מהאייבישטר, למה אתה יוצא בשצף קצף נגד שכן שלך? אם הנך מאמין באמונה שלמה שהכל מלמעלה, למה אתה עושה מחלוקת עם חבר שלך? למה כל היום הפה שלך מלא תלונות על כל מיני אנשים שעשו לך, שלקחו לך, שהזיקו לך?

"חלום אהין, חלום אהער, אבל למה אתה מדבר"...

"אמונה אהין, אייבישטר אהער, אבל למה אתה פוגע בי?"

"מזונותיו של אדם קצובים משמים, אבל בוא לדין תורה כי לקחת את שלי"...

המעשה הידוע, של קמצא ובר קמצא שהביא לחורבן ירושלים, משמש עבורנו סמל לשנאת חינוך ומלמד על החשיבות הגדולה בריבוי אהבה ואחוה. אלא, שעל אף שהדברים נשמעים טובים באופן תאורטי, ואף על פי שכולנו סולדים מהתנהגותם של כל המעורבים בסיפור זה, המציאות בשטח מוכיחה שקשה לנו לעצור את השנאה, וכך יוצא, שמבלי משים אנו נוהגים בדומה להם.

בעלון "אמונה" מוסבר פשר הענין - השנאה נראית לנו כל כך

טבעית, נכונה וצודקת, עד שאנו כלל לא רואים בה שנאה, אדרבה, היא נראית לנו דבר טוב, שאפילו עוזר לנו בחיים. בעינינו אין אנו שונאים איש, רק מגיבים בהתאם כשאחרים הם לא בסדר... גם כשאנו מודים כי מדובר בשנאה, וודאי שאין היא נחשבת בעינינו כשנאת חינוך, שהרי היא צודקת.

ולא רק אנו סבורים כך... כולם משוכנעים בזאת. וכל אחד משוכנע שהוא צודק לגמרי.

כשאנו מתבוננים בקמצא ובר קמצא במבט מן החוץ, קשה לנו להבין איך אנשים יכולים להתנהג בצורה כה גרועה, אבל אנו חושבים כך רק משום שאין הדברים נוגעים אלינו, ואילו כאשר אנו נוגעים בדבר אין אנו מבחינים כי גם אנו מתנהגים באופן נורא.

במבט ראשון על סיפורם של קמצא ובר קמצא, נראה שהעשיר הוא שעשה את המעשה הנבזה ביותר. איך יתכן שעומד יהודי ומתחנן שלא יביישו אותו, ומוכן לשלם בתמורה לכך את כל ההוצאות של סעודה שלימה שנועדה לעשירים ועולה הרבה מאד - ובכל זאת להכלים אותו כך? אמנם, אין אנו יודעים את כל פרטי המעשה ואת הרקע שהביא לשנאה ביניהם, לכן אין לנו אפשרות לשפוט, ובכל זאת במבט ראשון קשה להזדהות עם העשיר הזה, שמגלם את שנאת החינוך שעליה שמענו, זו, הנראית כל כך רחוקה מאתנו.

באורח פלא, דווקא בר קמצא, הנפגע, הוא זה שהביא את הנזק הגדול ביותר. דווקא איתנו יכולנו להזדהות בקלות, עליו ריחמנו כל כך בתחילה, והנה הוא שגרם להרס ולחורבן עצום על כלל ישראל! אין ספק, שאילו יכולים היינו לשאול אותו על מה שעשה, הוא היה טוען שכלל לא היתה כאן שנאת חינוך. בעיניו כל מה שעשה היה צודק לחלוטין, גררו אותו למצב כזה ולא היתה לו שום ברירה אחרת. הוא רק ניסה להגן על עצמו...

ללמדנו, כי דווקא כאשר אנחנו בטוחים בצדקתנו, פועלים לשם הצדק ושונאים מתוך סיבה טובה - שם טמון הנסיון הגדול ביותר והמסוכן מכולם!

מדי פעם כולנו נמצאים בנסיון של בר קמצא. נדמה לנו שכל העולם נגדנו ושום דבר אינו מצליח, אנחנו רוצים להעניש את כולם ולנקום בכל מי שהזיק לנו, עד שכולם יראו עד כמה אנחנו צודקים, ועד כמה אנחנו אנשים טובים שרק מבקשים את הטוב ואת הצדק, ואין אנו

יודעים שכאן חבוי החורבן האמיתי.

אף אחד אינו קם בבוקר ומחליט להתחיל לשנוא מישהו, שעד עכשיו היה נחמד כלפיו, אף אחד אינו מנסה להרע לאנשים שרצו בטובתו וניסו לעזור לו. לכל שנאה יש סיבה, הגם שלעיתים מדובר בסיבה שולית שמתגלגלת ומתעצמת, יוצאת משליטה והופכת לעניין אדיר. אם נתבונן בדברים לעומקם, נגלה שכמעט כל שנאה שקיימת נובעת משנאת חינוך, שנאה שאין לה הצדקה על פי התורה.

הבעיה היא, שכאשר אנשים פוגעים בנו, הכעס משתלט עלינו עד שאנחנו מאבדים שליטה לחלוטין. במקום לראות את הדברים בפרופורציות הראויות להם, נעלם ההיגיון ואת מקומו תופס יצר גדול של נקמה. כשאנשים כועסים הם מסוגלים לעשות דברים איומים, ואפילו לפגוע בעצמם. הם יכולים לשבור חפצים יקרי ערך, לאבד את ממונם, להזיק לאלו שהם אוהבים אותם, לקלל את יקיריהם ולעשות דברים שמיד כאשר יתעשתו הם יתחרטו עליהם. כשבר קמצא הרגיש פגוע הוא היה בטוח שעליו להעניש את כל מי שהיה נוכח שם, אבל גם אם הוא צודק לחלוטין בתחושות הפגיעה שלו, אין זה אומר שתגובתו צודקת. הלשנה למלכות היא בוודאי אינה הפתרון הנכון, בוודאי שאין רצון ה' לעשות דברים שיזיקו לכלל ישראל, ובכלל, תפקידנו אינו לשפוט ולהעניש אחרים, בפרט לא על ידי נזק חמור כל כך, שבאמת הביא בסופו של דבר לחורבן ירושלים!

בכל מקרה של פגיעה צריך כל יהודי לעבוד על עצמו כדי להגיב בסבלנות, לחפש דרכים לדון לכף זכות את הפוגעים, להבין שזהו נסיון מאת ה' ולעצור את הדחף הטבעי לעשות דברים שאחר כך עלולים להתחרט עליהם. לאחר זמן מה, כשהתמונה הרחבה מתגלה, מתבררות הרבה תגובות כצעדים פזיזים. וניתן לקבוע כי ברוב המוחלט של הפעמים, התגובה הראשונית היתה מוגזמת ובלתי ראויה.

כשהקב"ה יראה את רצוננו הכן והשתדלותנו, בוודאי יזכה אותנו לסייעתא דשמיא, כך שנצליח להגיע לאהבת ישראל אמיתית, ומתוך כך יתוקן עוון שנאת חינוך ואנו נזכה לגאולה השלמה ולבנין בית המקדש.

(מתוך הספר 'אדרבא')

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

רבי מיכאל דוב ויסמנדל זצ"ל, היה בקי גדול בזיהוי ופענוח כתבי הקדמונים. במסגרת כך הזדמן פעם לאוניברסיטה באוקספורד, שם מצא פרופסור גוי זקן שהיה בקי מופלא בש"ס, רמב"ם ועוד מספרי הראשונים, הרב ויסמנדל היה רגיל לומר: "וכי בדעתכם שלאדם כזה ניתן לקרוא שר התורה? בודאי שלא!"

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

ותורתו שמרו שהמאור שבתורה מחזירן למוטב". התורה הופכת את לב האדם, עוקרת ממנו את קמשוניו, תאוותיו הרעות ומדותיו האנוכיות, ומפרישה אותו מהדרכים העקלקלות שדורך בהן. התורה אינה חכמה גרידא ככל החוכמות. רק בלימוד התורה מצאנו שהלומד תורה נקרא 'בן תורה'. לדוגמה, מי שלומד רפואה אינו נקרא 'בן רפואה' וכן בשאר המקצועות אין המקצוען מכונה 'בן' לאותה חוכמה שהשכיל ועסק בה.

סיבת ההבדל היא משום שבכל החוכמות הלומד אותן לומד את חוכמת הדבר, מבלי שישנה משהו במהותו. מה שאין כן בחוכמת התורה שהיא מזככת ומטהרת את החומר שבאדם, ומשנה את הנהגתו עד שנעשה צורה קדושה, וראוי להיקרא 'בן תורה'! הגאון הצדיק רבי מיכאל דוב ויסמנדל זצ"ל, הידוע בפעולותיו הרבות להצלת אחיו המעונים בימי השואה הנוראה, היה גם בקי גדול ומומחה בזיהוי ופענוח כתבי הקדמונים. במסגרת עיסוקו זה הזדמן פעם לאוניברסיטה באוקספורד, שם מצא פרופסור גוי זקן שהיה בקי מופלא בש"ס בבלי וירושלמי, בספרי רמב"ם ובעוד מספרי הראשונים בבקיאות מדהימה, לא רק את לשונם הידוע ידע אלא גם את חילופי הגרסאות הקימים בהם.

הרב ויסמנדל היה רגיל לומר: "וכי בדעתכם שלאדם כזה ניתן לקרוא שר התורה? בודאי שלא! כי הכינוי שר התורה ניתן למי שיש לו שייכות עם חוכמת התורה, כלומר, מי שהתורה מדריכה את כל הליכותיו, וכל אורחותיו מונהגים רק על פיה. אותו גוי זקן למד וידע רק מחמת זאת שהתענג על חוכמת התורה, מבלי שהיא תחייב

בעוונותינו הרבים עומדים אנו כיום כעבור כאלפיים שנה מחורבן בית מקדשנו. שומא עלינו להתבונן כיצד כל העניין הזה שייך אלינו באופן מעשי. כיצד נוכל לקיים את ה'ועשו לי מקדש', והיאך נזכה שיקויים בנו ה'ושכנתי בתוכם'.

כפי המבואר בחז"ל במקומות שונים ישנן כמה דרכים לכך:

ראשית נקדים את דבריו הידועים של האלשי"ך הקדוש שהקשה על לשון הפסוק 'ושכנתי בתוכם'. מדוע לא נאמר 'בתוכו', הרי לפי כללי הדקדוק היה מתאים יותר לכתב 'בתוכו', לשון יחיד ולא 'בתוכם' לשון רבים?

מבאר האלשי"ך כי הכוונה היא שיעשו בני ישראל כל אחד ואחד מקום קדוש בליבו ששם תוכל לשרות השכינה, וזהו 'ושכנתי בתוכם', בתוך ליבו של כל אחד ואחד!

כך גם מתפייט המשורר הקדמוני, רבי יהודה הלוי, בשירו הנודע והנשגב המובא בספר 'חרדים': "בלבבי משכן אבנה להדר כבודו, ובמשכן מזבח אשים לקרני הודו. ולנר תמיד אקח לי את אש העקידה, ולקורבן אקריב לו את נפשי היחידה".

החלק הזה של השראת השכינה על ידי לימוד התורה, שייך גם בזמננו, גם לאחר חורבן הבית; כפי שמקונן הפייטן בסליחות: "העיר הקודש והמחוזות היו לחרפה ולבזות וכל מחמדיה טבועות וגנוזות, ואין שיוור רק התורה הזאת", הרי שהעצה הטובה ביותר לבנות משכן בלב להשראת השכינה, היא באמצעות התורה. למרות שבית המקדש איננו קיים בעוונותינו הרבים, אולם התורה מביאה את אותה תועלת שהביא בית המקדש בזמנו כשעמד על תילו.

הדבר פשוט מקל וחומר. מה עצים ואבנים שהם חומריים וגשמיים, מתקדשים ומקבלים את תקונם על ידי שבונים בהם בתי כנסיות ומקדשות, וחלים עליהם כמה דיני קדושה. בוודאי ובוודאי גוף האדם המורכב הן מחומר גשמי והן מכוח רוחני, שהרוח הממלל בו בכל עת מילי תורה וקדושה, משפיע אף על החלק הגשמי של האדם להתקדש ולהטהר.

חז"ל אומרים (קדושין ל, ב): "כך אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, אם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו".

התורה והיצר הרע אינם יכולים לדור בכפיפה אחת! כדי להסיר את היצר הרע מפתחי הלב, על האדם להיות טרוד בדברי תורה.

כך התבטאו חז"ל (פתיחתא איכה רבתי): "ולוואי אותי עזבו

אותו משהו, ומבלי לקבל כל השפעה ממנה".

אצל גדולי ישראל, האנשים המורמים מעם משכמם ומעלה, רואים בחוש את המושג של 'זיכון החומר', את הקדושה השורה עליהם והשורה בסביבתם. להם זכו באמצעות לימוד התורה הקדושה, ובאמצעות הדבקות בהשם יתברך.

קדושה זו מתבטאת בעקר בזיהרותם הרבה במעשה, בדבור ובמחשבה. רואים אצלם את שלימות העבודה, כיצד כל נייע, כל זיז וכל הסתכלות נעשית במחשבה מראש האם אכן זהו רצון השם.

בהזדמנות מסוימת שח הגאון הצדיק רבי יוסף ליס זצ"ל, דמות הוד של תלמיד-חכם מובהק וצדיק נשגב שפיאר באישיותו את עיר התורה בני-ברק:

כשהגעתי כבחור צעיר ממדינת פולין ללמוד בהיכלה של ישיבת מיר, הייתה קשה לי ההסתגלות לסדרי הישיבה הארוכים, בפרט לסדר הלימוד של יום השבת שהחל עם גמר הסעודה מיד לאחר תפילת שחרית, ונמשך ברציפות עד שקיעת החמה, דבר שלא הורגלתי אליו עד עתה. בשבת הראשונה לבואי, החלטתי לאחר כמה שעות של לימוד ללכת לנוח מעט, לאגור כח ולשוב חזרה לבית המדרש.

ונה, אך יצאתי מהיכל בית המדרש, והתחלתי ללכת בשביל הצר המוביל אל חדרי השינה, רואה אני למולי את המשגיח, מרן הגאון הצדיק רבי ירוחם ליוואוויץ זצ"ל צועד לאיטו לכיוון בית המדרש. נתמלאתי בחרדה ופחד. הן גם כך חשנו כלפיו יראת הכבוד לאין שעור, ובפרט עתה חששתי כי יבחין שאיני מקיים את סדרי הישיבה כתיקונם, ובודאי יעיר לי על כך...

אחד הבחורים המבוגרים בישיבה שהלך סמוך אלי והרגיש בהרהורי, הפיג ממני את החששות ואמר לי: "אל תעשה כלום, תצמיד את עצמך לצד הקיר ותעמד מבלי לזוז כמו בול עץ, ותראה שהוא כלל לא ישים לב שאתה עומד כאן". "המשגיח אינו מסתכל היכן שלא צריך" - ... הטעים הבחור.

וכפי שאמר כך היה. עיני של רבי ירוחם הביטו נכוחה, מבלי להביט כלל לצדדים...

"ככלל", אמר רבי יוסף ליס: "אצל רבי ירוחם ראינו מהי דמות של שלימות, דמות של קדושה. לא מדברים מה שרוצים, לא מביטים היכן שרוצים, כל פעולה, כל זיז, כל תנועה מחושבים היטב מראש אם הם תואמים לרצון הקדוש ברוך הוא ולרצון התורה".

כך מגדיר הרמב"ן בפרושו על התורה (דברים יא, כב) את המושג של 'לדבקה בו':

"ויתכן שתכלול הדביקה לומר שתהיה זוכר את השם יתברך ואהבתו תמיד, לא תפרד מחשבתך ממנו בלכתך בדרך ובשכבך ובקומך, עד שיהיו דבריו עם בני אדם בפיו ובלשונו, וליבו איננו עימם, אבל הוא לפני השם. ויתכן באנשי המעלה הזאת שתהיה נפשם גם בחייהם צרורה בצרור החיים, כי הם בעצמם מעון לשכינה".

מבואר ברמב"ן, שאלו שזוכים שכל רצונותיהם, תנועותיהם ומחשבותיהם משועבדים אך ורק לרצונו של הקדוש ברוך הוא, הרי שכבר בחייהם חשובים הם כ'מעון לשכינה'!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא' - תרומה)

מעשה נפלא סיפר הגאון רבי הלל זקס זצ"ל, ראש ישיבת 'כנסת הגדולה', נכדו של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, כפי ששמע מפי בעלת המעשה:

אחת מקרובות משפחתו של ה'חפץ חיים', הלכה למורת רוחו ללמוד בבית ספר 'אוניברסיטה'. כעבור שנים ספורות חזרה לראדין ואמרה ל'חפץ חיים' בקול לעגני ומזלזל:

"מדוע אצלנו בחוכמה המדעית מתחדשים ללא הרף, מקבלים כיווני מחשבה חדשים, לומדים ומחכימים כל העת, ואלו אתם נשארים באותה צורה חשוכה, עם אותה גמרא ישנה, אותה מסורת, שום חידושים, שום שינויים?..."

בקור רוח ובנחרצות השיב לה ה'חפץ חיים' תשובה מפעימה, שהיה בה גם גילוי רוח הקדש בחוש שהופיע בבית מדרשו, שנים רבות עוד קודם שחשבו על יכולת כזאת: "נכון שהינכם מתחדשים כל הזמן, ועוד יבוא יום שעוד תשכילו אפילו לדעת כיצד עולים לירח!... אולם לא תהיה אפילו תזוזה קטנה ביותר באישיות שלכם, לא בשיפור המידות ולא בשום עניין אחר!..."

רבי הלל ספר אז, כי לפני שנים אחדות הגיעה לארץ הקודש אותה קרובה שהשמיעה כדברים האלה באוזני ה'חפץ חיים', והוא יחד עם הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל נסעו במיוחד לביתה, לנסות להשפיע עליה לחזור לכור מחצבתה ולשמור תורה ומצוות, וממנה הם שמעו את פרטי הדברים שהשמיע לה ה'חפץ חיים'.

עומק דבריו הם כפי שאמרנו, שהתורה משנה את מהותו של האדם, כובשת את כל כולו, מלבד מה שהיא מחכימה אותו, היא הופכת את נפשו לנפש גבוהה יותר, היא מעלה אותו לדרגות מרוממות, ומשפיעה עליו אצילות ונועם המדות.

רגיל היה הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל לומר בשם מרן ה'חזון איש' זצ"ל, כי פעם התבטא על הנהגתו של בחור ששרק בפיו: "זוהי מידה מגונה הנוגדת את כל הדמות של הבן תורה!"

רבי שלום הטעים את כוונת ה'חזון איש' כך:

"תאמרו לי", שאל רבי שלום את שומעי לקחו, "היכן מוזכר בכל התורה כולה האיסור לשרוק? היכן מוזכר רמז לאיסור זה? הרי אין מקור! אם כן מהיכן הניח ה'חזון איש' קביעה כזאת?"

"אומר לכם", אמר רבי שלום במתיקות, "אמנם נכון שאין מקור לאיסור זה, אך הנהגה זולה זו אין לה מקום באורחותיו של בן תורה. היא אינה תואמת את מעמדו, זוהי הנהגה זולה שמקורה מהרחוב, הנהגתם של הריקים והפוחזים. בן תורה האמון לייצג בהנהגתו את לומדי התורה, חייב לנהוג במכובדות, לא לאמץ לעצמו הנהגות זולות. אחרת דמותו נוגדת את ה'דמות' האופיינית של בן תורה.

"זו היתה כוונת ה'חזון-איש'!", סים רבי שלום את דבריו הנוקבים.

שליט על תנועותיו - כל פעולה במחשבה תחילה

סר לביתו של רבי יחיאל ושאל: הנה אני עשיר גדול, בעל נכסים, ואף על פי כן הנני חי בדאגה מתמדת. האם אצליח למכור את הסחורה שקניתי, וכדומה. אין לי שמחת חיים. ואילו אתה, חי בפשטות, אוכל לחם פשוט, פרנסתך אינה מסודרת, ואף על פי כן הצהלה תמיד על פניך, ונדמה כמי שיש לו אוצרות תבל. האם תוכל לגלות לי מהו סוד השמחה שלכם?

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על האנשים החכמים

"הבו לְכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנִבְנִים" (דברים א', י"ג)

בספר 'נחלת אבות' לגאון סבא דמשפטים, אב בית דין מקודש רבי יוסף משאש זצ"ל (ח"ג דרוש קמה) מסופר על אחד מבעלי התוספות, רבי יחיאל מפריז זצ"ל. בבית הסמוך לו הגיע לגור בשכירות יהודי מפורטוגל, שהגיע לפריז לרגל עסקים. הייתה להם חצר משותפת ששימשה את שני הבתים כנהוג בימים ההם. היהודי הזה, שעסקיו בפורטוגל היו עם גויים, התרחק משמירת תורה ומצוות, כמו שנאמר (תהלים קו, לה): "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם".

עם חלוף הימים הוא למד להבחין באישיותו המרוממת של שכנו, בקדושתו, בעמלו בתורה, ומעל לכל: בשמחת החיים שיש לו. את אותן הרגשות חשה אשתו כלפי אשתו של רבי יחיאל. פליאתם התעצמה לנוכח העובדה שהם הבחינו בסגנון החיים הפשוט והצנוע בו חיו, במאכלם הדל, ואף על פי כן צהלתם בפניהם תמיד, והם מגדלים בנים ובני בנים בשמחה ובטוב לבב.

באחד הימים הוא לא יכול היה יותר להתאפק. סר לביתו של רבי יחיאל ושאל: "יאמר לי מר! לשמחה מה זו עושה? הנה אני עשיר גדול, בעל נכסים, ואף על פי כן הנני חי בדאגה מתמדת. בכל יום אני דואג דאגת המחר, האם אצליח למכור את הסחורה שקניתי, וכדומה. אין לי שמחת חיים. ואילו אתה, חי בפשטות, אוכל לחם פשוט, פרנסתך אינה מסודרת, ואף על פי כן הצהלה תמיד על פניך, ונדמה כמי שיש לו אוצרות תבל. האם תוכל לגלות לי מהו סוד השמחה שלכם?"

נענה רבי יחיאל והשיב לו במשל:

שני בני אדם עובדים בשדה בזעת אפיים. האחד עובד לפרנסתו בשדה של אחרים, ואילו השני עובד בשדה שלו, הוא בעצמו בעל הבית על השדה ועל הפירות שעתידים לצאת ממנו. איזה מהם שמח יותר? פשיטא שהשני, שעובד בשדה שלו!

זה שעובד בשדות אחרים אין לו כל שמחה מעצם העבודה. הוא מרגיש שהוא עבד של אחרים, שאין לו משל עצמו כלום, זולת הפרוטות המעטות שבעל הבית נותן לו בשכרו. לא כן מי שהוא בעצמו בעל הבית, הרי הוא מרגיש שמחה בעמלו. הוא יודע שכל

טירחה משתלמת משום שהפירות שלו יצאו משובחים יותר. וזהו יסוד ההבדל בין שנינו: אתה עובד ב"שדה שאינו שלך", לכן אין לך שמחה, ואלו אני עובד ב"שדה שלי" ולכן יש לי שמחה. אף אחד לא נשאר בעולם הזה לנצח. בבוא היום כולם יוצאים מפה. נמצא, אפוא, שכל מה שאתה טורח ומתייגע להרבות את העולם הזה שלך - הרי זו טירחה על שדה שאינו שלך.

כשיגיע היום לא יוכל אף אחד לומר: 'חכו רגע! אני מוכן לשלם כסף...' יאמרו לו: 'גם תשלם כסף וגם ניקח אותך...' הוא ישכור את הפרופסור המומחה ביותר, ישלם לו טבין ותקילין על הניתוח הפרטי, והניתוח לא כל כך יצליח... בר מינן, החולה מת. לקה בכפליים.

על כגון זה אומר ירמיה הנביא בשם ה' לעם ישראל: "כה אמר ה' לאיש יהודה וליושבי ירושלים, נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים", כלומר, עסקו בתורה ובמצוות שהם עושים פירות, כמו הניר בשדה ובכרם שעושה פירות, ואל תרדפו אחר תאוות העולם הזה, העושר והכבוד וכו', שהם כקוצים שאין להם פרי, רק קוץ מכאיב וסילון ממאיר.

אני עובד על העולם הבא שלי. כשאני לומד תורה, ומקים מצוות, הריני עמל על ה"שדה שלי", שאינו שייך לאף אחד אחר זולתי, והוא ישאר שלי לעד ולנצח נצחים. כל עמל בתורה וכל יגיעה בקיום מצוות, מגדילים את הפירות שלי בעולם שכולו טוב, בעולם שכולו ארוך.

"אם רוצה גם אתה להרגיש שמחה בחיים", סיים רבי יחיאל את דבריו, "תתחיל לעבוד על המקום האמיתי ששייך לך, ולא על מקום

שמחר יוציאו אותך ממנו בעל כורחך, בין תרצה בכך ובין לא!"
"פקודי ה' ישרים משמחי לב" (תהלים יט, ט). מי שעסוק בפקודי
ה' - מגיע לידי שמחה אמתית, משום שהוא עסוק בטיפוח ה"שדה
שלו", ה"רשומה בטאבו" על שמו.

על ידי לימוד התורה אדם משקה את מה שהוא זורע

המשנה במסכת סנהדרין (פרק י משנה א) אומרת: "כל ישראל יש
להם חלק לעולם הבא". לכל אחד יש "חלקה" בעולם הבא. לכל
אחד יש "שדה", למי יותר גדול ולמי יותר קטן, וכל מצווה שהוא
מקיים, כל ברכה בכוונה שהוא מברך, הריהו "זורע" אותה בשדה
שלו, וכמאמר הכתוב (הושע י, יב): "זרעו לכם לצדקה קצרו לפי
חסד".

שואל מרן ראש הישיבה, הרב הדומה למלאך ה' צבקות, רבי יהודה
צדקה זצ"ל: אמת, נכון הדבר. כל מצווה שאדם מקיים בעולם הזה
- הריהו זורע אותה בחלקה שלו בעולם הבא. אולם כדי שהזריעה
תניב פירות יש צורך בהשקיה. מי משקה לו שם את מה שזרע?

והוא משיב על כך תשובה נפלאה: האדם בעצמו משקה, מכאן,
מהעולם הזה, את שדהו הנמצאת שם, בעולם הבא, וזאת על ידי
לימוד התורה שנמשלה למים. על ידי לימוד התורה הקדושה אדם
משקה את מה שזרע, ובבוא היום, אחרי אריכות ימיו ושנותיו, הוא
יגיע ל"חלקה" שלו, ויהנה מפירות ההדר שצמחו בה.

מה נואלו, אפוא, אותם אלו העוסקים יומם ולילה בטיפוח הבלי
העולם הזה, בר החלוף, ומזניחים את העולם האמיתי, עולם הנצח,
ואינם מטפלים בו. לא זו בלבד שהעולם הבא שלהם יראה מוזנח,
ואוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה, אלא גם העולם הזה, אותו
הם מטפחים ללא הפסק, גם הוא לא בהכרח מאושר יותר. אדרבה,
הם מאושרים פחות! הדאגות אוכלות אותם, טורדות את מנוחתם,
וכמאמר הכתוב (קהלת ה, יא): "והשועב לעשיר איננו מניח לו לישון".
את האושר בעולם הזה ניתן למצוא דווקא אצל אלו הממיתים
עצמם באוהלה של תורה, חיים בפשטות ובצנעה, ושמחים במה
שחנן אותם האלוקים. מתקיימים בהם דברי התנא באבות (פרק ד
משנה א): "איזהו עשיר? השמח בחלקו, שנאמר (תהלים קכח, ב):
'יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך', אשריך בעולם הזה, וטוב לך
לעולם הבא".

מי שלומד תורה - מאושר גם בעולם הזה וגם בעולם הבא, כי הוא
עמל על ה"שדה שלו", שתישאר שלו לנצח נצחים.

כאשר אדם ממעט בחשיבות העמל בענייני העולם הזה, הוא זוכה
לקניין אמיתי בתורה, זוכה ש"תלמודו יתקיים בידו", משום שהוא
נכון לוותר על כל הרגלי העולם הזה לכבוד התורה הקדושה, והריהו
משים את עצמו כמדבר, בו אין חשיבות לנוחות ולתענוגות.

הענווה, היא תנאי לזכות לקנין תורה. ומה קורה אחרי שאדם זוכה לתורה?
אין זה אומר שמעתה הוא רשאי לנהג בגאווה... אם התורה מביאה אותו
לידי גבהות הלב וזחיחות הדעת, תורתו נעשית לו סם המוות.

העניו נשאר בענוותנותו גם אחרי שזוכה לתורה, ואדרבה, התורה
מעדנת את הנפש. במקום גדלותו - שם אתה מוצא ענוותנותו.

הגה"צ עמוד היראה והמוסר רבי אליהו לופיאן זצ"ל היה חסידא
קדישא. בזיקנותו הוא עלה לארץ ישראל והחל לשמש כמשגיח
ומנהל רוחני של ישיבת כפר חסידים.

בצעירותי כשלמדתי בישיבת 'תפארת ישראל' בחיפה זכיתי
לשמוע אותו כמה פעמים. בחודש אלול היו מביאים אותו לישיבה
למסור שיחת חיזוק לקראת הימים הנוראים. כל תלמידי החכמים
של חיפה וכן בעלי הבתים בוגרי ישיבות היו באים לשמוע אותו.
השיחה שלו נאמרה באידיש. לא הבנתי כל כך את התוכן, אבל די
היה במראה שלו, בדבור שלו, כדי להתעורר ולהתחזק. גם מי שלא
הבין את שפת הדיבור, הבין היטב את שפת הלב. הוא היה זועק
בהגיה אשכנזית: "יראת שמים!". הזעקה שלו שיצאה מלבו הטהור
חדרה ללבבות.

מסופר עליו, שפעם בליל שבת, בעודו משורר את פסוקי "אשת
חיל", כשהגיע לפסוק "נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ",
זלגו עיניו דמעות.

בשולחן השבת ישבה הרבנית וכן כמה מתלמידי הישיבה. הם
הביטו במשגיח ולא הבינו מה עורך את התרגשותו עד לדמעות. עד
שפנתה הרבנית ותמחה לפשר הדבר. השיב לה רבי אליהו:

"כשאני נכנס לבית המדרש כולם קמים לכבודי. אחד הבחורים
מסדר לי את הסטנדר, מניח עליו את הסידור. בקריאת שמע שליח
הציבור ממתין לי עד שאסיים. הדבר חוזר על עצמו בתפילת שמונה
עשרה. כולם ממתנים לי בסבלנות עד שאסיים את תפילתי, ורק אז
שליח הציבור מתחיל בחזרת הש"ץ".

"אני זוכה לכבוד מלכים", המשיך רבי אליהו. "אולם כשאני חושב
על כך, אני נתקף פחד ואימה. מדוע כולם מכבדים אותי ודואגים
לצרכי? כי הם בטוחים שאני אדם גדול, צדיק וירא שמים. אולם אני
הרי מכיר את עצמי יותר טוב מכולם, אני יודע היטב את פחיתות
ערכי..."

כאן, בעולם הזה, אנשים יכולים לטעות ב"אמר רבי אליהו. "מת
תודע האמת? כשאבוא לעולם הבא.

שלמה המלך אומר 'נודע בשערים בעלה - בשבתו עם זקני ארץ'.
הצדיק יושב בעולם האמת בחברתם של הצדיקים ותלמידי החכמים
הגדולים - 'זקני ארץ'. 'צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם
ונהנים מזיו השכינה' (ברכות יז ע"א), הם מדברים דברי תורה, והוא
משתתף עימום כאחד מן החבורה. אשרי חלקו!

אך מה יהיה איתי?!" - זעק רבי אליהו, ואנחה כבדה פילחה את לבו
הטהור. "כשאבוא לעולם האמת, יאמרו לי: כשהיית בעולם הזה
ישבת ב'מזרח', אם כן גם בעולם העליון נושיב אותך ב'מזרח', יחד
עם 'זקני ארץ'. חבורת הצדיקים הגדולים ידברו ביניהם בדברי תורה,
ואני? - בור ועם הארץ שכמוני, לא יהיה לי משג על מה הם מדברים.
אני, הקטן והדל בתורה ובמעשים, אאלץ לנשוך את שפתיי ולנצור
את לשוני. קלוני יתגלה ברבים. בושה וכלימה תכסה את פני, ולא
אבכה?!"

הוא אשר אמרנו: במקום גדלותו - שם אתה מוצא ענוותנותו!
(מתוך הספר 'משכני אחריו' - במדבר)

יום אחד ראה הבחור את אמו יוצאת למשק שמאחורי הבית ושוחטת תרנגול בצורה המטריפה את העוף. חשכו עיניו... הנה הוא מגלה שמאכילים אותו בביתו נבילות וטריפות!

ההוראות המיוחדות של החזון איש בעניין כיבוד הורים

הרב ישראל ליוש

"באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך..." (תהילים ע"ט)

נראה שהדברים יובנו עפ"י דברי הגמרא בקידושין דף ל' ע"ב: 'ת"ר שלשה שותפין הן באדם, הקב"ה ואביו ואמו, בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו, אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבודני'.

מבואר בדברי הגמרא, שכאשר אדם מכבד את אביו ואמו, הרי הוא מכבד את מי ששותף עם הקב"ה ביצירתו, וממילא גם הקב"ה מתכבד עי"ז, ולכן חפץ הקב"ה לדור ביניהם, כי הוא רואה שאדם זה מכבד את יוצריו.

אם כן נבין, בשעה שרואה הקב"ה שאביו כה מכבד את אביו, הוא רוצה להראות לו קרבה מיוחדת, כפי שמגיע למי שמכבד את יוצריו, ולכן הוא מסייע בידו להבין מדרש המבאר שגם בריחוק שנוצר בינינו לקב"ה, זהו רק חימה על עצים ואבנים...

ומי שמכבד את אביו כאביו, יכול לקונן ע"כ שבאו גוים בנחלת ה', ולבקש שיחזיר ויבנה את בית המקדש וישרה את שכנתו שם, כי המכבד את הוריו, השותפים ביצירתו, יכבד גם את הבורא השותף הנוסף ביצירתו.

באחד ממושבות העולים שקמו בתקופת קום המדינה, התגוררה משפחה שלא שמרה תורה ומצוות כדבעי. אך בנה בן ה-14 התקרר אל צור מחצבתו והשתדל להקפיץ ככל יכולתו על כללי ההלכה.

יום אחד ראה הבחור את אמו יוצאת למשק שמאחורי הבית ושוחטת תרנגול עם סכין גלוח. חשכו עיניו... הנה הוא מגלה שמאכילים אותו בבית נבילות וטריפות! גם שמירת השבת בבית ובמושב היתה

הגמרא במסכת קידושין דף ל"א ע"ב מספרת על אבימי שהיה מהדר מאוד במצוות כיבוד אב ואם. חמשה בנים היו לו לאבימי, וכולם היו עדיין סמוכים על שולחנו, ובכל אופן כאשר אביו - רבי אבהו היה נוקש על הדלת, לא היה מניח לאחד מבניו לפתוח לו את הדלת, אלא בעצמו היה מזדרז לפתוח לו את הדלת.

יום אחד ביקש ממנו אביו להשקות אותו מים, עד שהספיק אבימי להגיש לו כוס מים, התנמנם רבי אבהו. אבימי לא עזב את המקום, אלא התכופף לעבר אביו, עמד מעליו עם כוס המים, והמתין עד שיתעורר, כדי שיהיה מוכן להגיש את המים מיד כשיתעורר.

מספרת הגמרא שבזכות מעשה זה, בשעה שגחן על אביו, סייעו לו משמיא והתחדש לו מדרש על פרק ע"ט בתהילים 'מזמור לאסף אלוקים באו גוים בנחלתך...!'

רש"י מבאר שהמדרש שנתחדש לו הוא, שהרי לכאורה היה מתאים יותר לו היה כתוב 'קינה לאסף', שהרי הוא מקונן שם על חורבן בית המקדש, אם כן מהו המזמור?

אלא, אסף אמר שירה על שהקב"ה כילה חמתו על העצים והאבנים שבביתו, ומתוך כך הותיר פליטה בישראל, שאלמלא כך לא נשתיר משונאי ישראל שריד.

מדברי הגמרא נראה כי יש קשר בין מצוות כבוד אב ואם, לבית המקדש, שהרי אם לא כן, מדוע זכה לחידוש דוקא בפרק העוסק בענין חורבן בית המקדש. וההקשר טעון ביאור!

במדרש איכה רבה גם נראה קשר זה, שהרי כשהמדרש מבאר מדוע כתוב 'מזמור לאסף' ולא 'קינה לאסף', הוא מביא משל העוסק בקשרי אבו ובנו: משל למלך שעשה בית חופה לבנו, סייד אותה, פיאר אותה בקנים ובציורים נאים, אך בנו יצא לתרבות רעה. מיד כששמע זאת המלך, עלה לחופה, קרע את הווילונות ושיבר את הקנים.

כשראה זאת החונך של בן המלך, נטל כלי זמר והחל מזמר. אמרו לו: 'המלך הפך חופתו של בנו, ואתה יושב ומזמר?' אמר להם: 'מזמר אני על שהפך את חופתו של בנו ולא שפך חמתו על בנו!'

כך אמרו לאסף: הקב"ה החריב היכל ומקדש ואתה יושב ומזמר? אמר להם: מזמר אני ששפך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים ולא שפך חמתו על ישראל!'

מדוע ברך ה'חכם צבי' את אבי משפחת רוטשילד אחר שהתגורר אצלו זמן מה, שיהיו לו בנים עשירים ולא תלמידי חכמים?

ולאיזה נזק עצמי גורם האדם הנוהג בפזיזות ואינו עושה מעשיו במחשבה תחילה

הרב בנימין בירנצווייג

"תִּאמְרוּ נְשַׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ, וְיַחְפְּרוּ לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ" (דברים א', כ"ב)
ותקרבון אלי כולכם, בערבוביא ילדים דוחפים את הזקנים וזקנים דוחפים את הראשים (כ"ז)

הדבר זמן רב ובעל הבית עמד בניסיון ולא העז להוציא מילה אחת של טרוניא מפיו.

ויהי היום, וגם בעה"ב עצמו הגיע למצב שהוא כבר לא היה מסוגל יותר לסבול את הקשיים, היה זה כאשר בדיוק באותו יום נתקל בבעיות שונות בענייני מסחרו, ובלבו הצטבר מלאי של תחושות כעס ומרירות וכל אלה הביאוהו לפלוט כמה מילים נגד הבחור, אמנם הוא לא אמר לו במפורש שיצא מביתו אבל הנימה שהייתה בפיו גילתה על יחס שונה מעט ממה שהיה עד היום. מיד לאחר מכן הרגיש בעה"ב בדבר, התחרט מאוד על כך ואף ניגש אל הבחור וביקש ממנו בדמעות מחילה סליחה וכפרה.

והנה לא עברה שעה קלה מאז פליטת הפה, הגיעו פרנסי הקהילה הסמוכה לבקש מהבחור שיכהן כאב"ד כעירם, העיסקה נחתמה בו ביום וכבר למחרת יצא החכם צבי מן הבית ועבר להתגורר בעיר הסמוכה, בצאתו את הבית פנה לרוטשילד ואמר לו כדברים האלה, אתמול כאשר לא התגברת על עצמך היה היום האחרון שהייתי צריך להישאר אצלכם, עוד בתחילת בואי אליכם נגזר כך מן השמים שזה יהיה היום האחרון, אם היית זוכה להתגבר עוד שעה קלה בלבד ולא היית נוהג עמי בפזיזות ומתרעם על הקשיים שגרמתי לך ע"י לימוד התורה שלי, היית זוכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, עכשיו שלא זכית לכך, בנים מופלגים בעשירות ובממון יהיו לך, תלמידי חכמים לא יהיו לך.

ב'משלי אריסטו' מובא משל על גודל חשיבות המתנות! לאדם אחד היה כלב ששמר על ביתו בנאמנות ולא פעם גירש מן הבית גנבים וחיות רעות, האיש לא חשש מעולם לעזוב את ביתו ביודעו

עצת המרגלים קבלה את אישורו של משה רבינו, ואף יהושע שלח מרגלים לתור את הארץ, ומה היה רע בבקשת ישראל ממושה רבינו 'נשלחה אנשים לפנינו'?

אלא מבאר רש"י שהתורה מלמדת אותנו יסוד גדול מאד לחיים! כשמעשה נעשה בפזיזות, במהירות, בחוסר מתינות וסבלנות, סימן הוא כי המעשה רע ולא ממקור טוב הוא! זה מעשה הנובע מיצר הרע, מכוונות רעות, כשבן אדם רוצה להגיב מיד, סימן הוא שהוא מרצון של נקמנות ורוע. כשאדם מתון במעשיו, כשהוא חושב וממתין לפני כל תגובה ומעשה שהוא עושה, אזי זה מראה כי מעשהו ממקור טוב ורצון כנה, שאם היה המעשה וכונתו רעים הרי שהמתנה היתה מכבה את הרצון והמעשה.

בני ישראל כשבאו לפני משה, כולם בערבוביא ילדים דוחפים הזקנים וזקנים את הראשים, הרי ראה משה רבינו כי יש כאן פזיזות ובהילות, אין כאן מתינות וסבלנות, זה זה מראה שהכוונה לא טובה, אם הם היו באים ברוגע ובדרך ארץ ומתינות, הרי ראייה שהמעשה נעשה בשיקול דעת ולא ברגשי פזיזות ומחשבות לא טובות. בספר 'גנוזות הגר"א' מסופר: אדם אחד בא אל הגר"א בבהלה עד שכמעט לא היה יכול לדבר, מה עליו לעשות היות ושמע על אשתו איזה דבר מכוער, השיב לו הגר"א, לך לביתך ואל תשים לב אל הדבר כלל וכלל. לאחר זמן שאלו אותו תלמידיו מנין לך הדבר וכי נביא אתה? ויען להם, לא נביא ולא בן נביא אנכי אלא מקובלני שיצר הטוב אין לו גבורה להלהיב לב האדם כל כך, ובראותי אותו בא במרוצה ובהלה הבנתי כי היצה"ר עוררו לזה.

לפנינו מעשה נפלא המובא בספר אור דניאל, שממנו נוכל ללמוד היכן יש לנהוג בעצלות ולא בפזיזות ולא איזה נזק עצמי גורם האדם הנוהג במידה זו של פזיזות ואינו עושה מעשיו במחשבה תחילה.

מסופר על החכם צבי זיע"א, שהתארח פעם אצל בעל בית אמיד, אבי אביהם של בני משפחת רוטשילד, הימצאותו בבית זה גרמה קשיים לא מעטים כיוון שבהיותו מתמיד עצום הגיע לפעמים אל הבית בשעת לילה מאוחרת, בני הבית לחצו על אביהם שיוציא את הבחור וישלחוהו למקום אחר, אך הוא לא נענה להם, כך נמשך

קבוצת בחורי ישיבת מיר שנמלטו לשנחא"י, הגישו בקשה לקבלת 'ויזת כניסה לארה"ב'. הוועדה המאשרת שתפקידה היה לבחון את מצב הפליטים, וביקשה לוודא כי לא ייכנסו לארצות הברית אנשים מוזנחים מדי, קבעה להם מועד לראיון בבוקרו של יום תשעה באב ...

התלבושת המתאימה לשגרירות...

הרה"ח אשר קובלסקי שליט"א

"קְרָא עָלַי מוֹעֵד... " (איכה א, ט"ו)

שנה שלימה חלפה, ושוב אנו ניצבים בערב שבת חזון, השבת המקדימה את היום הנורא ביותר בחיי העם היהודי. אם חלילה וחס לא ניגאל עד יום שני הקרוב, שוב נשב על הארץ, נעמעם אורות, ונקונן בקול בכי. שוב יעלו ויציפו אותנו אותם רגשות סוערים, המשלבים כאב מפלח על חורבן בית המקדש, אכזבה קורעת לב על הגלות הנמשכת, וגעגוע לימים הנפלאים, בשכון אבינו בהיכלו והגיענו אליו לבית מקדשו.

ימים אלו מתאפיינים בתחושות כאב, במצב רוח ירוד. מינון הפעילות יורד, אנו נמנעים מהרגלים שגרתיים כמו מקלחות ושמיעת מוסיקה עריבה, והתחושה הכללית היא 'לא משהו'. זה נכון, אלה ימי אבל, אבל חשוב כל כך להתבונן בהזדמנות הנפלאה הטמונה בהם:

ימים אלו הינם ימי חיבור, הידוק הקשר עם אבא שבשמים. אצל אנשים - רגעי כאב הם רגעים בהם הלב נפתח, מחפש על מה להישען, מהדק את אחיזתו עם הקרובים אליו. כשאדם שרוי בצרה ובמצוקה וחבר רחוק נחלץ להשתתף בצרתו ולהצטער בצערו - הקשר ביניהם מתהדק ומתחזק כפי שלא היה מעולם, כי ההתרפקות ההדדית ברגעי הכאב יוצרת חיבור שאין חזק ממנו.

להבדיל אלף אלפי הבדלות, גם אצל אבא שבשמים זה כך. 'קרא עלי מועד' - מכנה הנביא את יום תשעה באב, 'מועד' הוא מלשון התוועדות, התחברות, התקשרות אחד עם השני. בימים הללו אנו מתחברים לכאבו של אבא שבשמים, לצערו על הגלות הנמשכת. אנו חולקים כאב משותף, ודרכו - מהדקים את הקשר עם מי שנושא עימנו באותו כאב נורא, עם מי שחולק עימנו את האבלות על הגלות המתמשכת.

לפיכך, דווקא הימים האלה הם ימי הזדמנות, לשדרג את החיבור לאבא שבשמים. לחוש את הכאב שלו על הבית בו התאחד עם ילדיו ועתה נחרב, על העובדה שנאלץ להיפרד מילדיו ולשולחם לגלות ארוכה וקורעת לב, לחוות עמו יחד את הגעגועים המשותפים שלו אלינו ושלנו אליו.

ואת התחושות האלה נמנף להידוק הקשר עמו, להתוועד עמו שוב, להתרפק על חיקו האוהב כבנים השותפים עם אביהם ברגעי צער

וכאב, כמו בימי שמחה ואושר. הרגשות הצפים בנו בהתאבלנו על החורבן, תחושות הקירבה שלנו עם מי שמצטער עימנו על הגלות - אין כמותם לחבר בינינו, לקרב אותנו אליו, להדק את אחיזתנו באבינו האהוב.

כחלק מהחיבור הזה נפתחת לנו הזדמנות פז יקרה ונדירה בשבת הזו, 'שבת חזון'. הרי בכל ימות השנה אנו מתפללים ומבקשים, מצפים לישועה ומתחננים לרחמי שמים. לא תמיד התפילות מצליחות להגיע לכסא הכבוד, לא תמיד תפילתנו מגיעה ליעדה. מתי התפילות האלה עולות ומתקבלות בשמים? מתי התפילות האלו מגיעות לקדוש ברוך הוא?

מגלה הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע, והדברים מובאים בספר 'תכלת מרדכי', כי התפילות הללו עולות ומתקבלות ב'שבת חזון'. מכל ימות השנה והמועדים שבה, דווקא 'שבת חזון' היא זו המעלה את התפילות כולן. כי דווקא מתוך החיבור הנפלא של בן ואבא השרויים במיצר משותף, דווקא כשהתפילה גואה מתוך קשר אמיץ ומרגש של בנים ואביהם, דווקא כשהתפילות בוקעות מתוך צער וכאב יחדיו - דווקא אז עולות כל התפילות כולן, ומתקבלות ברצון. הבה ננצל את הימים הנפלאים הללו, להידוק הקשר עם אבינו שבשמים, להתבוננות בכאבו ובצערו ובגעגועים ההדדיים בינינו, כדי לקרב את לבבנו אליו. הבה נחפש מעשה טוב, תוספת בלימוד או

אינני מסוגל... אינני יכול להוריד כמלוא נימה מצער החורבן, אינני יכול לוותר ולו על שיערה אחת ממנהגי האבלות בימים אלה. למרות שמותר ואולי צריך - אני פשוט לא מסוגל...! אמר רבי נחום, ויצא לשגרירות האמריקאית כשחזותו מעידה עליו כי הוא באבל. רק בנס - קיבל גם הוא את האשרה המיוחלת...

סיפור זה, המובא בספר 'עם לבבי אשיחה', מאיר בפנינו פן נוסף בצער הגלות: אנו נמצאים בעיצומם של ימים, שיש להודות שהם לא נוחים. אנו נוהגים במנהגי אבלות, אם לא יבנה בית המקדש חלילה - גם נצום ונמנע מעצמנו כל מאכל ושתיה למשך יותר מ-24 שעות, בצער ובכאב על החורבן.

הבה נתבונן בסיפור זה כדי להבין שלא רק באיסור עסקינות, אין כאן מקום 'לצאת ידי חובה'. נראה את רבי נחום שקיבל היתר, אך לא היה מסוגל לוותר על מנהג אחד ממנהגי האבלות. כי כשאדם מצטער באמת ומבכה באמת - זה לא רק שאסור לו לאכול בתשעה באב, וזה לא רק שאסור לו לשמוע מוזיקה בתשעת הימים - הוא פשוט לא רוצה, לא מסוגל!

הבה נתחבר לכאב, נהרהר על תפארת ירושלים בבניינה ושמונה בחורבנה, נקדיש זמן להתבונן ב'על אלה אני בוכיה'. מי שקרוב באמת לאבא שבשמים, מי שחש את הקשר עמו בכל ימותו, מי שמחובר לאביו בכל נימי נפשו - לבו גואה בצער, דומע בבכיה, מקונן בהתרגשות...

ולואי זוכה, כי כבר הובטחנו: 'כל המתאבל על ירושלים, זוכה ורואה בשמחתה', בעזרת השם, עוד השנה, בבניין ציון וירושלים לתפארה, אמן!

מי רוצה להבין דף גמרא?

פעמים רבות, בעת אנו יושבים ולומדים, אנו חשים כי ההבנה מאיתנו והלאה. אתה לומד שורה או שתיים, ופשוט לא מבין. לא את הקושיא, לא את התירוץ, לא את הראיה ולא את המהלך. סוגיות מוקשות הן חלק מחיינו של כל לומד, אך יש כלי מפתיע להתיר את הקושי בהן, ולהאיר את החומר הנלמד באופן בהיר ומובן.

וכך מגלה ה'בני יששכר' ז"ע במאמרי חודש אב: אם אדם חש קושי בלימודו, שיעצור לרגע ויתפלל על הגאולה. שיצטער קצת על הגלות, ומתוך כאב וצער יהמה לבו בתפילה לגאולת ישראל. אז - יפתחו בפניו שערי אורה, והוא יצליח להבין ולהשכיל את דברי התורה באהבה!

והוא מסביר זאת: אדם שמתקשה להבין משהו בלימודו, זהו אות וסימן כי חלקו בבית המקדש טרם נבנה. וכשאדם מתפלל על הגאולה מעומק לבו - הרי שתפילתו בונה אבן ועוד אבן, נדבך אחר נדבך, מסייעת בבניין בית המקדש. כך הוא בונה את חלקו בבית המקדש, ובכך הוא משלים את יכולתו להבין ולהשכיל, ונפתחים בפניו שערי החכמה!

בתפילה, ויתור לזולת וריבוי אהבת חיים - כדי למנף את הקשר עם אבינו שבשמים מתוך הצער, כדי לחוש בימים אלו את החיבור החזק ביותר עמו. הבה ננצל את השבת הסגולית הזו להתחזקות מיוחדת בתפילה, כדי שנזכה שהיא תעלה בכנפיה את תפילותינו של כל ימות השנה.

הבה נעשה זאת עם כל הלב, וכך נזכה לבנות עוד אבן ועוד לבינה, עוד אריח ועוד בלוק, בבניין בית מקדשנו, אמן!

התלבושת המתאימה לשגרירות...

היה זה לאחר שנדמו תופי מלחמת העולם השנייה, כשהעולם ניסה לעכל את השלכות המלחמה והאובדן הגדול. קבוצת בחורי ישיבת מיר שנמלטו לשנחאיי שבסין בימי האימה, הגישו בקשות לקבל 'ויזה' להיכנס לארצות הברית, להתחיל את חייהם מחדש לאחר שנות הבריחה הגדולה מאימת המוות.

לצורך קבלת אשרות הכניסה, הוצרכו הבחורים לעמוד בראיון בפני ועדה מיוחדת בשגרירות האמריקאית המקומית. הוועדה בחנה היטב את מצב הפליטים, ביקשה לוודא כי לא ייכנסו לארצות הברית אנשים מוזנחים מדי, עלובים מדי, או שפלים מדי. כל אחד שקיבל תור לראיון בשגרירות - מיהר לכבס ולגהץ את חליפתו, להיטיב את מראהו ככל הניתן, לשוות לעצמו מראה מכובד, כדי להרשים את האמריקאים שיעניקו לו את אשרת הכניסה הנכספת.

לקבוצה אחת מבני הישיבה שהגישו את הבקשה, נקבע תור לראיון בבוקרו של יום תשעה באב. מובן מאליו כי לא היה שייך להזיז את מועד התור לראיון, מי שקיבל הזדמנות כזו - שש ושמוח להתייצב בדיוק במועד שנקבע. אלא שאותם בחורים היו לחוצים ומודאגים:

איך יוכלו להתארגן להופיע באופן מרשים בפני הוועדה? איך יתייצבו לראיון באופן מהודר, לאחר שלושה שבועות שלא גילחו זקנם, תשעה ימים שלא התרחצו, חצי יום של צום שיהפוך אותם לחיוורים וחלושים, מבלי לשטוף פנים בבוקר וללא נעליים? האם יש טעם ללכת לראיון כשהם נראים כך?

מיהרו הבחורים לעשות שאלת חכם, וקיבלו הנחיות מדוייקות מרבני המקום, שהואיל ומטרתם היא לצורך דחוף ולמטרת הצלה, יותרו להם חלק מאיסורי תשעת הימים לצורך התארגנות. ברור כי יצומו בתשעה באב וינהגו בכל איסורי הצום עצמו, אך ביום שלפני יתארגנו באופן המיטיב ביותר, כדי שייראו במיטבם עד כמה שניתן...

על הבחורים נמנה גם הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, לימים מראשי ישיבת מיר בירושלים. רבי נחום שמע את ההיתר, ובצער רב ותוך אנחה כבידה, הצטער כי השנה לא יזכה להתאבל כראוי על חורבן בית המקדש, כי לצורך העניין הדחוף - קיבל הוראת שעה להקל בחלק ממנהגי תשעת ימי האבל.

אלא שבבוא יום ח' באב, כשהתארגנה הקבוצה עפ"י ההיתר שקיבלה, לא נמנה עמהם רבי נחום. 'מותר', אמר ונאנה, 'אך אינני מסוגל,

לשליחת תגובות לכתוב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי:
במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

כך בהשפעת ימי החופש, כשאינ באמת משהו דחוף-דחוף להיום החלטתי כמו כולם; היום מתחילים, היום מצטרפים ללימוד הדף היומי, כולם יעלו לרכבת, ואני אשאר על הרציף?

בזכות החופש הוכחתי לעצמי שאם רק רוצים, הכל אפשרי! גם בחופש...

על כל פנים, מעמדי סיום כגון אלו בבין הזמנים זה בדיוק במקום. גם מעניין/מסקרן ולמי ש(לא) רוצה לשמוע הסברתי גם את התועלת החינוכית שבדבר. דאגתי ושריינתי לעצמי ולילדיי כרטיסים (לא ביצע, באולם).

לא יודע מה, מ אך... נסחפתי...

ברגיל, לא הייתי אפילו צוחק למשמע בדיחה זו. 'יודע אדם נפש ב...' לקבוע לימוד דף היומי-דף ליום? מה לעשות, זה לא אקטואלי בשבילי.

אך בהשפעת המעמדים שבאמת היו כבירים; ההתרגשות שהייתה נסוכה על פני המסיימים, רגש דקדושה שבצבצה מפני המתחילים, ובימת הנשיאות המלאה עם כל גדולי ישראל מכל גווי הקשת החרדית כשכולם נקבצו ובאו לך, והטריחו עצמם לדבר אחד, לשמוח בשמחת התורה-שמחת קובעי העתים לתורה שזכו אחר שבע שנות לימוד בעמל ובעקביות להגיע ליום חגם-שמחת סיום הש"ס.

כך בהשפעת ימי החופש, כשבאמת אין משהו, משהו. דחוף, דחוף להיום (מה יקרה אם נתפרפר בחול ליד הים, מחר?), החלטתי נו, כמו כולם; כולם מתחילים, כולם מצטרפים ללימוד הדף היומי, נו, גם אני יכול! כולם יעלו לרכבת, ו... אני, אשאר על הרציף? היו לא תהיה!

יענק'ל החברותא, ניסה לשווא להיות המציאותי, ולהחזיר אותי לקרקע המציאות-כלשונו, נו, יוסף משה, בתכל'ס כמה ימים הגעת בשבוע שעבר לקביעות עתים... אה... אך אוזני נאטמו מלשמוע,

הרה"ח אהרן כהן

אצל כולנו עכ"פ רובנו, עם כל ההבנה בנחיצותם של ימי בין הזמנים, מסתמנת לה מתחת לפני השטח הסתכלות: חופש = ירידה ברוחניות. מיודעינו יוסף משה הוכיח ש... אם רוצים, ההיפך הוא הנכון.

מאז ימי נעוריי הייתי 'כמו כולם'. כמו כולם כוונתי, א פושטע יוד, מתפלל כמו כולם, לומד כמו כולם, אוכל כמו כולם, א קיצער "כמו כולם"... כך גם בימי בין הזמנים הייתי, איך לא, כמו כולם, עד המהפכה. מאז, אני מקווה שכולם יהיו כמוני. מסובך, מסבך, תקראו, ותבינו.

מה עושים בימי בין הזמנים, (חופש בלע"ז)? כמובן, כמו כולם. ומה כולם עושים, כמו כולם.

מצפינים צפונה, מדרימים דרומה. מטפסים על ההרים, מתגלגלים לעמקים, יום יבש-מדבר יהודה, יום רטוב-נחלים ומפלי הצפון, מתייבשים במסלולים, מתרטבים בנהרות... ו...חוזר חלילה.

וכפי שהקדמתי, אני, הייתי כמו כולם. כמו כולם, עד המהפכה... המהפכה האישית שלי המהפכה השקטה כפי שאני אוהב לקרוא לזה.

היה זה מלפני שבע שנים בשנת תשע"ב מיד לאחר תשעה באב. אז כזכור, התקיימו הרבה חגיגות סיומי הש"ס שנלמדו במסגרת לימוד הדף היומי, כשלכבוד זה ולכבוד התורה התקיימו מעמדים ממעמדים כבירים ושונים, סיומים והתחלות ארציים, קהילתיים, משפחתיים, מאילת עד מטולה. כל הזמן נשמעו אַשְׁרֵיכֶם, אַשְׁרֵיכֶם, אַשְׁרֵיכֶם, אַשְׁרֵיכֶם תְּלַמְּדֵי חֻקֵּימֵינוּ... אוי' שְׁדַבְּרֵי תוֹרָה חֲבִיבִים עֲלֵיכֶם בְּיִוְתֵר...

אני אף שבעקרון קבעתי עתים לתורה בשטיבל מדי יום ואפ' היה לי חברותא עם יענק'ל, אה, כן, קבוע.

אך דף היומי לא למדתי. והאמת, משום מה... הרגשתי אף טיפונת של טינה בלב על כל המושג והרעש סביב זה. מה, דף ליום? זה הגליק, ומה עם ההבנה? ומה עם חזרה? בתכל'ס מה נשאר מזה? לא העזתי לטעון לאף אחד מטענותיי הצודקות כיון שבלבי פנימה, חששתי טוב-טוב פן אַקְלַע מול החוצפן התורן, שלא יסתפק באמירת; טול קורה מבין עיניך, אלא; יקום ויצעק טול בניין מבין פיך...

כי זאת עליכם לדעת שעם כל מעלותי בהם נתברכתי, מ"מ פטור בלא כלום אי אפשר. אחרי כל משחקי המילים וגיבובי התירוצים בגין 'שבירת' הזמנים בחיידר/ישיבה/כולל/עבודה. אם מצאת בן אדם עקבי סימן שלא פגשת אותי...

האזינו להרצאות, שיעורים וסיפורים בענייני החורבן מיוחד לתשעה באב עכשיו בקו השיעורים של 'דרשו'

"כל המתאבל על
ירושלים זוכה
ורואה בשמחתה"

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

הגאון רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל

הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

הרב שלמה לוינשטיין שליט"א

הרב מרדכי נויגרשל שליט"א

הרב מנחם שטיין שליט"א

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666 שלוחה (7/13)

שאני אבחן כל חודש על 30 דף?! זה היה נראה לא מעשי ולא בר-ביצוע. איך אחזור על הדפים מספיק פעמים, ואיך אזכור באמת את החומר?! אך ברוך השם המציאות גוברת על כל דמיון...

שיחות קצרות עם משתתפי תכניות דרשו...

מאת: הרב שלום הרשלר

סקירה קצרה על שיעור שרובו ככולו נבחן במבחן החודשי על כל הלימוד החודשי...

רוב חברי שיעור 'דף היומי' נבחרים במסגרת 'דרשו'. איך זה קרה ואיך זה עובד? את השאלות הפנינו להמג"ש הרה"ג סיני רוט שליט"א המוסר את השיעור מדי יום ביומו בבית המדרש דחסידי בעלזא בחיפה.

איך זה התחיל?

בשנה האחרונה מתחוללת בקהילתנו הק' מהפכה תורנית תחת השם 'מתקדמים בתורה', בו מדרבנים ומורזים כל אחד ממקומו להתקדם בתורה. כה הציעו כמה מחברי השיעור את הרעיון שהיה נראה אז כרחוק מהמציאות, שנתחיל להשקיע כח ומוח, למען נוכל להיבחן על החומר החודשי.

בכלל, מבקש הוא להדגיש, אנו לומדים יותר ב'חבורה', רק אני מכין עצמי מראש, למען נוכל ללמוד ולהתקדם. החברים כולם ביחד משקיעים למען הצלחת הלימוד. לאחרונה, מציין הוא לדוגמא; קלטנו, שכל כמה דקות, אחד תופס את עצמו שהוא קצת לא בעניינים, ואז הבנו שבהכל אשם החבר הקרוב שלנו- ה'פלאפון' -שכל כמה דקות רטט למישהו אחר והוציא אותו מהלימוד. מאז, הפלאפונים מוכנסים ל'סל' מיוחד, וחסל ההפרעות.

כעת זה כבר קרוב למציאות? מבקשים אנו לשמוע.

בעצם, זה מה ששאלנו בחוסר אימון. להבחן כל חודש על 30 דף?! זה היה נראה לא מעשי ובר-ביצוע. איך נחזור את הדפים מספיק פעמים, שאכן נדע ונזכור באמת את החומר?! אך ברוך השם המציאות גוברת על הכל. נשמע הוא, מחויך.

איך עושים את זה?

כל אחד במקומו, צריך לדעת מה מתאים ומעשי עבורו. מטעים הוא. אצלנו ניסינו כמה דרכים, עד שאחר תקופה הגענו לדרך האידיאלית והתועלתית ביותר עבורנו. כך כיום, כל דף נלמד כארבע פעמים כדלהלן;

בכל יום, אנו לומדים את הדף כרגיל במשך כשעה, כשכאמור, זה נלמד בחבורה ובחיות.

כל שיעור מסתיים בסיכום קצר-מאוד, של שתיים-שלוש דקות על הלימוד היומי.

למחרת לפני כל שיעור הוספנו רבע שעה, בה אנו חוזרים ביחד על הדף של אתמול.

ביום שישי וכן בשבת, אנו מוסיפים זמן מיוחד, בו אנו חוזרים קצת במהירות על כל החומר השבועי.

זה באמת 'מעשי' לכל אחד?

כמה זמן אנו מוסיפים ביום? שואל הוא רטורית. הסיכום כולו, שיעור במאוד לחדד את הלימוד ובעיקר מסכם ומתמצת את זה שייכנס לראש בקצרה, אורך 2-3 דקות כך שביחד עם החזרה היומית, זה רק כרבע שעה!

החזרה השבועית, ממשיך הוא בלהט, לא אורך יותר מ 12-15 דקות לדף, כך שבסך הכל, זה פחות משעתיים. נו, לא שווה להשקיע את הזמן הזה ולזכור את הלימוד?!

וזה מספיק כדי להצליח במבחן החודשי?

זה לב העניין, מדגיש הוא את דבריו; אנשים מרגישים, הנה הם עשו את שלהם, הם ישבו ולמדו את ה'דף'. אך לא קולטים, שיחסית ב'קצת' השקעה אפשר לשמר את הלימוד שיעמוד לזיכרון לאורך זמן.

אגב, מטעים הוא, ראיתי לאחרונה בשם הרה"ג שמואל יעקב לנדאו שליט"א-דומ"צ דחסידי בעלזא בבית שמש, הסבר נפלא לעניין, ואעביר את זה בקצרה לתועלת הרבים.

במח של האדם, יש את חלק ההבנה, ויש את חלק הזיכרון. כפי שהמציאות מראה, הם שני תאים נפרדים, לא כל מי שחזק בהבנה מצוין גם בזיכרון וכך גם להיפך.

כשאנו יושבים ולומדים. החלק הפעיל, הוא, חלק ההבנה. חלק הזיכרון עדיין לא נכנס לפעולה. וזה ההסבר למה יכול אדם לשבת

כן גם, עוד הרבה מהחברים מציינים שהם מוסיפים עוד זמנים שבין-לבין לחזרות נוספות. כשהאמת, ממחר הוא להשלים; אחר לימוד נכון עם סיכום משולב בחזרה יומית ושבוועית, החזרות הנוספות מגיעים כבר 'כמעט' ממילא, כיוון שכבר זוכים להרגיש את הטעם המתוק בדף הגמרא ורוצים להרגיש את זה שוב...

מה היית עונה למהסס, האם להצטרף למסגרת המבחנים?
קודם כל, להצטרף. עונה הוא בחיך. בנוסף, אולי אחראי המוקדים, לא יאהבו את הרעיון, ממשך הוא להציע; כדאי לכל אחד, פשוט להיכנס לאחד ממוקדי מבחני 'דרשו' הפזורים בכל רחבי העולם היהודי, לעמוד בצד ולראות את המעמד נורא הוד. שום תיאור לא יצליח להעביר את המעמד, שבו זקנים ונערים, אברכי כוללים לצד בע"ב העוסקים לפרנסתם, יושבים יחד, ומסכמים בכתב את עמלם החודשי...

בכלל, מציין הוא, העצה המועילה ביותר, שרבים ואני בתוכם עשו כן, וברוך השם הצליחו, היא, פשוט, להצטרף ולעשות מבחן אחד. לא משנה, האם אתם שולטים היטב בחומר או לא. עצם עשיית המבחן נותנת לכם מבט אמיתי על המבחן, כשאתם יודעים כבר מראש, איך עובד המבחן ואיזה סוגי שאלות יש. כך שהרבה יותר קל, להיכנס ולהצליח בעניין.

הרבה הצלחה.

לשליחת תגובות ושיטוף בסיפור האישי שלכם,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

וללמוד, שעה, שעתיים וכדומה, והנה, רגע לפני עמדו ממקומו, ניגש אליו משהו בשאלה פשוטה; במה נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה... פיו נאלם לרגע כשהוא עצמו נדהם לגמרי. מה קרה לי. הרי רק כעת עמלתי שעות להבין הסוגיא.

אכן, הסיבה היא פשוטה ביותר. שהרי למעשה, הוא לא השקיע עדיין בחלק הזיכרון. ולכן בסיום כל לימוד, או סיום עניין בסוגיא, מומלץ לסכם בדקה; מה היה לנו כאן? איזה דין, מה ההלכה, מה הקשתה הגמרא, מה תירצה... כשאז אנו מעוררים את חלק הזיכרון לפעול ולהכניס הנתונים למוח. כשכמובן, מעכשיו והלאה, החזרה מהווה גם כסגולה לזיכרון, כך שכמה שיותר חוזרים זוכים והדבר עומד לימים רבים.

רעיון נפלא זה עוזר לנו מאוד. חוזר הוא לעניינינו. עם סיכום כל שיעור, אנו מסכמים יחד את הלימוד היומי, כשלמחר בתחילת השיעור אנו חוזרים שוב על הלימוד וכו"ל. כך שבהחלט הדבר נכנס לזיכרון.

שלוש חזרות וסיכום מספיקים להצליח במבחן החודשי? מתעקשים אנו להבין...

ברור שכל אחד צריך להכיר את יכולותיו וכישרונותיו. אישית, משתף הוא, מאז שזכיתי והצטרפנו למסגרת המבחנים, אני מנצל הרבה יותר את הזמנים שבין לבין שבהם אני חוזר בחזרה מיוחדת על הלימוד מתחילת החודש, או שלפעמים אני מוצא את עצמי חוזר במשך היום, עוד פעם על ה'דף היומי'.

* דף היומי בבלי

* דף היומי בהלכה

* ווארט או סיפור לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

גם הגאון החיד"א זצ"ל מתאר כך את ביקורו בגן החיות בלונדון: "ואני הצעיר ראיתי במגדל לונדריס בלונדון חיות משונות מבהילות ותקיפות כמעט יותר מאריות וקשורות במשא כבלי ברזל, ושם ראיתי נשר יפה מאד"

'בין הזמנים' הוא זמן בו יותר אוכלים, יותר נחים ומטיילים, אך כיצד אכל הרבי מויז'ניץ צוק"ל? וכיצד, להבדיל בין הטהור ומי שאיננו טהור, אכל יו"ר מפלגת 'שינוי'? • הרה"ג הרב שמואל ברוך גנוט שליט"א, בהסתכלות תורתית על המשך החופשה שלנו

ההתגברות, ההתאפקות, השליטה על היצרים והתאוות, ואילו אותו האיש שהזכרת את שמו, הציב, במחילה, את הבטן שלו במרכז חייו. הוא עושה זאת בקול רם, והוא עוד מתגאה בכך..."

כולנו שמענו, וחלק מאיתנו גם ראה במו עיניו, על סדר ארוחותיו של מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל. האכילה היא המועט שבמועט, כמה שאפשר למעט - עדיף, והכל בדיקדוק ובמשורה, רק כפי הנצרך לקיום הגוף. לפני שנים לא מעטות שמעתי מרבי אברהם ריין ז"ל, מראשי צא"י, שניהל במסירות את ישיבת כפר סבא, בראשה עמד מרן הגרא"ל זצ"ל, שהשיבה נקלעה לחובות גדולים ובמשך זמן חורף שלם לא שולמו משכורות הרמ"ם. בסוף החורף השיג ר' אברהם ריין את משכורות כל החורף, וכשבא למרן שליט"א וכספו בידו, סירב מרן זצ"ל לקבלם, באומרו: "הסתדרנו ברוך ה', אין צורך במשכורות..."

שאל הרב ריין את הרבנית ע"ה מה אכלו הם במשך כל החורף והרבנית השיבה בפשטות: "החצילים נמכרו במהלך החורף במחיר מוזל במיוחד, כמעט אפסי. אז אכלנו חצילים לארוחת בוקר, לארוחת צהרים ולארוחת ערב. היה מצוין, אכלנו ושבענו, ברוך השם..."

זכיתי, מספר פעמים, לשאול שאלות הלכתיות את מורי ורבי מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, בשעת ארוחת הצהרים שלו. למרן הגר"ח שליט"א יש סדר לימוד קבוע בשעת אכילתו. הוא לומד אז נביא. מעיין בדפי הספר החומים - צהובים ושואל, בכל יום

לפני יותר משנה התקשר אלי זאבי, ידיד טוב, תלמיד חכם מופלג ויקר רוח שלמד איתי בישיבה ומאז, למרות שחלפו שנים רבות מלימודינו המשותף כבחורים, אנחנו נמצאים בקשר לימודי וקשר חברי קבוע, דרך הטלפון. "אני יכול להקריא לך קטע מצילום מתוך ספר? מישהו צילם לי את הקטע הזה ואשמח שתשמע מה כתוב בו".

אני משיב בחיוב והוא מספר: "הקטע הבא כתוב בספר 'זכרונות אחר מותי', ספר הביוגרפיה שכתב יאיר לפיד על אביו, טומי לפיד, בו הוא מתאר את חיי אביו בפרוטרוט. כשקראתי את הקטע, שהעביר לי מאן דהוא, עלתה בי תחושת בחילה, רק שלא הצלחתי להגדיר לעצמי במדויק ממה כה נגעלתי. אקריא לך במטותא את הדברים ותנסה בבקשה להסביר לי מדוע הנפש שלי כל כך סלדה מהם".

וכך כותב יאיר לפיד, יו"ר מפלגת 'יש עתיד', על אביו, יו"ר מפלגת 'שינוי': "אין שום דבר מיקרי בכך שהציור האהוב עלי היה של ילדים אוכלים. שנים אחר כך, כשכבר קניתי לי שם של רעבתן שאינו יודע שובע, נהגתי להעמיד פנים שאני משלים את החסר על מה שאיבדתי בגטו. זה אולי סתם לאנשים את הפה, אבל אין בכך שמץ של אמת. תמיד אכלתי. מהיום שאני זוכר את עצמי. ולא רק אני, גם כל מי שהיה סביבי. העיתונים מלאים כיום במדורי בישול ובביקורות על מסעדות, אבל כל זה הוא כאין וכאפס לעומת התפקיד המונומנטלי שמילאה הזלילה בחיינו. חלק הארי של ילדותי קשור באוכל, בדיבורים על אוכל, במתכונים סודיים... במראות של מזווה שבו מתנדנדים לאיטם נקניקי פיק והרץ ועשרות נקניקיות ומאחוריהם בקבוקים צבעוניים המכילים מטעמים שמורים לחורף, ריבת שזיפים, ריבת תותים, ריבת משמשים, קומפוט דובדבנים, קומפוט אגסים, קומפוט אפרסקים, מלפפונים בחומץ ומלפפונים במלח - שורות שורות של עשרות בקבוקים סגורים ומפתים המחכים ליומם..."

ידידי ניסה להמשיך ולהקריא, אך אני עצרתי אותו ואמרתי לו שזהו, מספיק. הרעיון הובן. אין צורך לשמוע יותר.

"אכן, זה מעלה תחושת קבס", הסכמת, "גם אנחנו אוכלים ושותים, אך אנחנו לא שמים את האוכל בויתרינה שלנו. אדם מציב בתצוגת חייו את מה שעומד במרכז חייו. אנחנו שמים במרכז את הלב, המוח והנשמה שלנו, את עבודת ה', לימוד התורה הקדושה, קיום המצוות,

יום (!!), מה מברכים על המנה המוגשת לפניו, משום שהוא אינו יודע מה טיבה וטבעה.

כל חסיד ויזניץ זוכר את אכילתו המדודה והשקולה של כ"ק הישועות משה זצ"ל. אותן מספר כפות מרק קבועות, מספר טעימות מהדג ומהעוף, בשלטון עצמי של עשרות עשרות שנים. וכן, כולנו ראינו, פעמים רבות, הרבה גדולי תורה וחסידות אוכלים בחתונות, בסעודות סיום ושמחות משפחתיות שונות. מעולם לא ראינו תלמיד חכם שהאוכל שהוגש לפניו נחשב ל'עסק', לדבר נכבד, שצריכים לדון בו ולהקדיש לו מחשבה מרובה. נכון, בודאי שצריך להחמיא לעקרת הבית על האוכל הטעים והמזין, שטרחה והכינה בעמל, אך להפוך את האוכל לנושא מרכזי??

הלכות רבות הוקדשו לסגנון האכילה הנאצל של עובדי ה'. כיצד לאכול, כיצד לשנות, איך לאחוז במאכל ומהי צורת ההתנהגות הנאותה בשעת האכילה. "תלמיד חכם צריך שיהא צנוע באכילה, ובשתייה", אמרו חז"ל במסכת דרך ארץ. ואמרו חז"ל: "מי שהוא תלמיד חכם, לא יאכל מעומד, ולא ישתה מעומד, ולא יקנח את הקערה, ולא ילקק באצבעותיו". הלכות פסוקות הם בכמה לגימות עלינו לשתות מהכוס, מי מושיט את ידו ראשון בסעודה ליטול דבר מאכל, ועם מי יושבים בסעודה. השולחן ערוך הקדיש לנושאים אלו סימן שלם, סימן ק"ע, בו עדינות הנפש היהודית- התורתית באה לידי ביטוי. האוכל אינו המרכז. גם בשעה שאוכלים, אנו שמים את התורה הקדושה במרכז לבבינו וכל ישותינו. וכן, אפילו בשעה שקונים ומכינים את האוכל, כך כתב המשנה ברורה (רנב, ב), אנו אומרים "לכבוד שבת", משום ש"הדיבור הוא פועל הרבה בקדושה", וכשאידישע מאמע מאכילה את בנה, מה היא אומרת לו? - "תאכל תאכל, שיהיה לך כח ללמוד הרבה תורה"...

האדם אינו מלאך. קשה להיות קשוב, עמקן, חושב ודרוך כל הזמן. לחץ החיים נותן את אותותיו וצריך לנוח ולאגור כוחות ולא לזלזל בעניין. "מכתב הגיעני" - כותב מרן החזון איש זצוק"ל - "דע לך יקירי שאין כאן לא חטא ולא אשמה, רק מחוקי הטבע להתעייף. ואין ראוי לזלזל בחוקי הטבע, כי מה שאנו קוראים "טבע", המכוון בזה רצון היותר מתמיד של המהוה כל ההויות יתברך". אין ספק שהגוף והמוח דורשים לנוח מעט, להינפש, להירגע, אולי גם להחליף אויר ואוירה. אך מה מוצב במרכז, מה עיקר ומה טפל, מהי המטרה ומהו רק אמצעי להשגת המטרה.

חז"ל (ב"ר לט, ח) מספרים שכל העופות נחים בשעת יגיעתם על גבי סלע או אילן, "אבל היונה בשעה שהיא פורחת ויגיעה, קופצת באחד מאגפיה". וישראל, אמרו חז"ל, נמשלים ליונה. בעוד שהעופות פורשים למנוחה מוחלטת בשעת הצורך ומפסיקים לחלוטין לעוף, הרי ישראל- היונה, נחה בכנף אחת וממשיכה לעוף בכנף השניה. עם ישראל אינו אמור לנוח בצורה שתפסיק לו את רציפות המעוף שלפני המנוחה, אלא אדרבה, המנוחה עצמה, עם כל צרכיה ודרכיה, נחשבת להמשך התעופה, עם קשר ישיר ובלתי פוסק עם ה"שטייגען". "בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכוין להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב: "בכל דרכיך דעהו". ואמרו חכמים:

כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וההליכה והשיבה והקימה והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך, או לדבר הגורם עבודתו, שאפילו היה צמא ורעב, אם אכל ושתה להנאתו אינו משובת, אלא יתכוין שיאכל וישתה כפי חיותו, לעבוד את בוראו" (שו"ע או"ח רלא).

הבן איש חי: מצוה לטייל בארץ ישראל!!!

אנו, כבני תורה, רוצים להעמיק בכל דבר ולדעת האם ישנו ענין תורתי- הלכתי כל שהוא לטייל ברחבי ארץ הקודש, להכירה ולתהות אחר נופיה ואתריה. העולם נוהג "לצטט" בענין ש"כל המהלך ארבע אמות חדשות בארץ ישראל, הרי הוא בן עולם הבא", ולכן ישנם "המהדרים" בהליכה של עוד ועוד ארבע אמות חדשות ולא מוכרות בארצנו. אך לא, שמעתי ממו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שאין מאמר חז"ל כזה.

בגמרא בכתובות (קיא, א) נאמר ש"כל המהלך ד' אמות בארץ ישראל, מובטח לו שהוא בן עולם הבא", ולפיכך המצוה והענין הוא ללכת כל ארבע אמות בארצנו, גם מבית הכנסת הביתה, אל בית המדרש, הכולל או המרכז המסחרי, וזה למרות שצעדנו באותם המקומות אין ספור פעמים. מלבד זאת, משמעות דברי הרמב"ם (מלכים ה, יא), כפי שביאר הפאת השולחן (פ"א ס"ב בב"י סק"ב, וכ"ה במהרי"ט יו"ד כה, ועי' מנוחת אמת פ"ז ושלחי דקייטא ס"כ), הוא שלא רק הדר בארץ ישראל נחשב לבן מעלה, אלא גם מי שלא גר בא"י ורק הולך בה ארבע אמות, כבר זוכה הוא להיות מבני העולם הבא, אך אין ראייה שהמתגורר בארץ ישראל צריך ללכת בה עוד ועוד ארבע אמות.

ואמנם מסופר על הגרי"ח זוננפלד זצ"ל שהלך בכל יום עוד ארבע אמות שלא הלך בהם מעולם, פעם לצד מזרחה, עד שהרחיק וחזר והלך לצד מערב. גם הגרב"צ ידלר זצ"ל מספר בספרו 'בטוב ירושלים' כך: "אוהב ישראל וארץ ישראל בכל מאודו היה הגרי"ח זוננפלד, והוא לקח חלק פעיל בנסיעת הרבנים שסידרתי בשנת תרע"ד להתעוררות תשובה במושבים ובקיבוצים. זכורני שבעת נסיעת הרבנים היה יורד מזמן לזמן מהעגלה והולך רגלי, בעוד ששאר הרבנים המשיכו לנסוע, ונימוקו עימו, שהליכה ברגליו על אדמת הקודש חביבה עליו". הרי לנו שהגרי"ח זצ"ל החשיב את ההליכה באר"ק כחיוב מצוה.

ראש גולת בבל ה'בן איש חי' (בשו"ת תורה לשמה סת"ח) נשאל האם ישנו ענין ללכת למרחקים כדי לאכול מפירות ארץ ישראל. הוא משיב שמדברי הגמרא בעירובין "מפורש שהיו הולכים רבי יוחנן וסיעת מרחמוהי, מאה רבנן, ממקום למקום, כדי לאכול פירות מתוקים וטובים, וכל הליכתם בשביל זה. ובדאי הם היו מכוונים בזה בשביל חיבוב ארץ ישראל לאכול מפירות המתוקים וחשובים שלה וכוונתם לשם שמים. והנה ודאי כולם היו חסידים וקדושים. נמצא שהוא משנת חסידים ואין בזה פקפוק. ולכן מאחר שגם אתה השואל כוונתך לשם שמים, בשביל חיבוב ארץ ישראל ולהודות לה' על הארץ ופירותיה הטובים, לך אכול בשמחה, והכל הולך אחר

אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו והטעם: כדי שלא לזלזל בכבוד שבת

לקט הלכות לתשעה באב שחל בשבת מאת הרב יהודה לב שליט"א בעמח"ס 'לב המועדים'

תשעה באב שחל בשבת נדחה לאחר השבת (שו"ע תקנ"ג)

הטעם: לפי שנאמר (שמות טז כה) "אכלוהו היום כי שבת היום לה" מכאן שבשבת אסור להתענות (פמ"ג רפח א"א ז).
טעם אחר: לפי שיש מצווה להתענג באכילה ושתיה בשבת שנאמר (ישעיהו נח יג) "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד" (מנחת חינוך מצוה שיו).

טעם אחר: לפי שנאמר (משלי י כב) "ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה", והביאור ברכת ה' זו השבת שנאמר (בראשית ב ג) "ויברך אלהים את יום השביעי" ועליה נאמר "ולא יוסף עצב עמה" (תוס' מועד קטן דף כג,ב ד"ה מאן דאמר).

דוחים התענית ליום ראשון, הטעם דנדחה ולא מקדימים ליום חמישי והטעם: משום דאקדומי פורענותא לא מקדימינן (מגילה ה, א).

שבוע שחל בו כשת"ב חל בשבת

כשתשעה באב חל בשבת, יש אומרים: שאין דיני שבוע שחל בו לשבוע שלפניו נוהגים כלל וכך נוהגים רוב בני ספרד, ולענין תספורת: יש אומרים שראוי שלא להסתפר בימים הסמוכים לתשעה באב (כה"ח תקנא עה בשם בא"ח).

ויש אומרים: שנוהגים מיום ראשון שלפניו (שו"ע תקנא ד). ולדינא: בדברים שהם מעיקר הדין יש להחמיר ובדברים שהם מנהג יש להקל (קובץ מבית לוי).

תפילות ומנהגים של שבת זו

פרוכת ומפות

מחליפים הפרוכת בבית הכנסת לפרוכות של שבת ושמים מפות על השולחן

והטעם שעושים כן אף שהרמ"א כתב שבשבת תשעה באב אין מחליפים הפרוכות (וכן בקיצור שולחן ערוך סעיף טז) לפי שהוא למנהג שאין לובשים בגדי שבת ולכן חילקו בין שבת חזון לשבת שחל בה תשעה באב אבל לדין שלובשים בגדי שבת מחליפים הפרוכת והמפות (דיני ת"ב שחל ביום א מאת הגאון ר' שריה דבליצקי).

"אב הרחמים"

אומרים "אב הרחמים" בשבת זו בתפילת מוסף [אף דת"ב נקרא מועד] (משנ"ב תקנב ס"ק יב בשם א"ר תקנד). הטעם: לפי שתוכנו דומה לקינות הנאמרות בת"ב (אליה רבא תקנד יח).

"צדקתך"

אין אומרים צדקתך במנחה (שו"ע תקנב יב בשם מהרי"ל), והטעם:

לפי שאם חל ת"ב בחול אין אומרים בו תחנון, משום דאקרי מועד שנאמר (איכה א טו) "קרא עלי מועד", וכן (איכה ב כב) "תקרא כיום מועד" וכלל הוא שבימים שאין אומרים בהם תחנון בחול, אין אומרים בשבת "צדקתך" ולפי שצדקתך הוא צידוק הדין על משה רבינו והוי כתחינה (שו"ע תקנא א).

לימוד אחר חצות

"ונהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך כ"א בדברים המותרים בת"ב, ולכן אם חל בשבת אין אומרים פרקי אבות" (שו"ע תקנב ב).

הט"ז מפפק בענין מניעת הלימוד בשבת, ומסיים דהלומד בשבת אחר חצות לא הפסיד אפילו כשחל ת"ב בשבת וכל שכן שחל ערב תשעה באב בשבת.

ולדינא, נראה שהרוצה להקל בזה אין מוחים בידו, והטעם: לפי שהוא מביא לידי ביטול תורה ללומדים שמתרשלים ללמוד דברים המותרים בט"ב דאין אדם לומד אלא מה שלבו חפץ, ועוד שבחיי אדם (כלל קלד י) כתב שהוא חומרא בעלמא, ועוד דאפילו כשחל בחול כמה אחרונים מקילים ללמוד אחר חצות (משנ"ב תקנב ס"ק ט י).

בשם החזו"א מובא שהיה מחמיר שלא ללמוד בשבת אחר חצות אלא דברים המותרים בתשעה באב (אורחות רבינו ח"ב לו).

סעודה שלישית

אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו (שו"ע תקנב י), והטעם: כדי שלא לזלזל בכבוד שבת (לבוש תקנב ט).

אכילת בשר

אסור להימנע מאכילת בשר ואע"ג דאין חיוב לאכול בשר, והטעם: כיון שנמנע משום אבל עבירה היא (משנ"ב תקנב ס"ק כג).

צורת אכילה

ישב בדאבון נפש שלא ינהג בשמחה (משנ"ב תקנב ס"ק כג).
ולמעשה לא נהגו כן אלא כדעת הבכור שור שהובא שם במשנ"ב וכן
הורה הגרשז"א לשיר את הזמירות הרגילים.

דיבוק חברים

לא ישב בדיבוק חברים, ומי שרגיל בכל שבת לסעוד סעודת
שלישית עם חבריו שרי, והטעם דשרי: דאם מונע אכילה שכזאת
הוי אבילות בפרהסיא ואסור (משנ"ב תקנב ס"ק כג).

אכילה עם בני ביתו

מותר לכו"ע, וה"ה שמוותר לזמן כשאוכלים ג' בני אדם (משנ"ב ס"ק
שם), והטעם: כיון שהוא שבת (אליה רבא תקנב יד).

מים אחרונים

ניתן ליטול מים אחרונים גם אחרי השקיעה, והטעם: דהוי נטילה של
מצווה.

זמירות שבת

הגרשז"א הורה לתלמיד הישיבה שאת הזמירות הקבועות בסעודה
ורגלים לזמורם בשאר השבתות השנה יזמרו גם בשבת זו בלי שינוי
אף בסעודת שלישית, אבל שירים אחרים לא (הליכות שלמה פרק
טו הערה 33).

באג"מ כתב שמוותר לזמור זמירות בשבת אף שאין רגיל לזמור,
והטעם: דהוי לכבוד שבת, וכמו שמוותר לאכול בשר בסעודה
שלישית של ערב תשעה באב אף למי שאינו נוהג כן כל השנה כיון
שהוא לכבוד שבת הכא נמי שרי (ח"ד סא).

הפסק מבעוד יום

צריך להפסיק מבעוד יום, (שו"ע תקנב י) היינו קודם השקיעה
(בשונה מכל שבת שממשיכים לאכול אף אחר השקיעה), והטעם:
כי אחר השקיעה אסור לאכול ולשתות גם כשחל בשבת (משנ"ב
תקנב ס"ק כד).

זהירות מאיסור הכנה

לא יאכל בשבת ויאמר שאוכל כדי שיהיה לו כוח לצום, והטעם:
משום איסור הכנה (הגריש"א לקנות חכמה עמוד יב).

לקיחת תרופות בשבת להקלת הצום

אין לקחת תרופות בשבת להקלת הצום, והטעם: כיון שאין זה מאכל
הראוי לאכילה נחשב לקיחתו כהכנה מחול לשבת (הגריש"א לקנות
חכמה בין המצרים עמוד 12).

תרופה שמוכנה מערב שבת

תרופות מותר לקחת תרופות כשהם מעורבים עם מים בערב שבת
וראויים לשתיה אבל לערבב עם מים וסוכר בשבת אסור, והטעם:
לפי שעצם הערבוב נחשב הכנה משבת לחול (הגריש"א לקנות
חכמה בין המצרים עמוד יב).

עשיית מלאכה - ניקוי כלים

נהגו שלא לעשות מלאכה שיש בה שיהוי בתשעה באב עד חצות
היום (שו"ע רמ"א תקנד כב משנ"ב שם ס"ק מג). ולכן יש אומרים
שאין להדיח ולשפשף הכלים במוצאי שבת ליל תשעה באב (שו"ת
שלמת בנימין סימן ב יוסף אומץ תתפג).

ויש אומרים: שמוותר, מהטעם: משום דס"ל שעיקר החשש בטיפת
כלים הוא משום איסור רחיצה ולא משום איסור מלאכה, ולכן כתבו
שישטפו עם כפפה גומי (שו"ת מחזה אליהו סימן פו).

כלים שצריך ליום: כלים שצריך ליום כגון לסעודה בלילה או להאכיל
את ילדיו מותר ויותר מזה אסור (שו"ת מחזה אליהו סימן פז),

עוד בעניני איסור הכנה

הבאת קינות לבית הכנסת

יש להיזהר שלא להביא קודם צאת הכוכבים את הקינות לבית
הכנסת [במקום שיש עירוב], והטעם: משום איסור הכנה, אלא א"כ
מעייין בהם קצת בבית הכנסת מבעוד יום (שמירת שבת כהילכתה
פרק סב מא).

נעלי תשעה באב

אין להביא נעלי תשעה באב לבית הכנסת בשבתאף במקום שיש
עירוב והטעם: משום איסור מכין משבת לחול (חיי אדם כלל קנה י).

סידור הספסלים

אין להפוך ולסדר הספסלים בבית הכנסת עד צאת השבת, והטעם:
שלא יהיה מכין משבת לחול.

הסרת הפרוכת

מסירים הפרוכת מארון הקודש אחר צאת השבת (לוח א"י) ואין
להסירה קודם, והטעם: משום איסור הכנה, ועוד שלא להראות
סימוני אבילות בשבת (לקט הקמח ח"ג בקונטרס תומר דבורה אות
עד, נטעי גבריאל פרק צד הערה כ).

הרצאות, שיעורים וסיפורים בענייני החורבן מיוחד לתשעה באב

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2222-666 או *4992 (שלוחה 7/13)

מעשה בנדיב גדול מחו"ל שהתנדב סכום נכבד עבור מוסדות התורה בארץ הקודש. לכבוד תרומתו הזמין ראש המוסדות נסיעה במסוק בשמי הארץ ותכנן בהגיעו בסמוך להר הבית, מקום בית המקדש, להפריח יוני דואר כשבפיהם נייר שבו יכתוב הנדיב את שמו ושמות בני ביתו להיזכר ולהיפקד בדבר ישועה והצלחה...

הכנסת בקשות להר הבית ע"י יונים • שליחת פתקאות ע"י ערבי להר הבית • והאם מותר לשלוח גוי להביא מים מבית המקדש

אם מה ששנינו שהגויים אסורים ליכנס מן החיל ולפנים הוא איסור לגויים או מצוה על ישראל לשלחם, ובספר עיר הקודש והמקדש (ח"ד סי' י"ב) כתב בשם ההר צבי שיש איסור כשהגוי נכנס עם בגדיו שהם טמאים, עוד דן שכיון שיש הרבה בורות מים בהר הבית יתכן שהגוי יביא מים מבור שאינו במקום המקדש ע"ש.

לפי משנ"ב בודאי אין ליהודי להכניס גוי למקדש, מה שיש לדון ביום ששי שהגוי נכנס מעצמו גם בלי צווי הישראל אם מותר לשלוח בידו דפים עם בקשות, אך בודאי לא לרצון יהיה אשר בבית קדשנו ותפארתנו שועלים [ישמעאלים] הלכו בו ועל זה היה דוה לבנו, בודאי יש להתאונן ולהצטער על כך וחס ושלוי לא נשתמש בהם להעביר תפילה לאלקינו.

ובענין הנייר, דעת הרבה פוסקים שהנייר אינו מקבל טומאה כמבואר בבכורי יעקב סי' תרכ"ט סק"א לגבי סכום בנייר שכתב דאינו מקבל טומאה בשם הסדרי טהרה, וכ"ד החת"ס, לפי"ז יהיה היתר להכניס ניירות למקום המקדש ע"י יונים, אך יש לדון שלא להכניס במעטפה כיון שזה כלי קבול וי"א שהוא מקבל טומאה עי' חזו"א כלים (סי' ה' סק"ו). ויהי רצון שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ונזכה להתפלל ולהשתחוות לפני ה' במקום קדשו.

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

קדושת מקום המקדש בזמן הזה

שאלה: מעשה בנדיב גדול מחו"ל שהתנדב סכום נכבד עבור מוסדות התורה בארץ הקודש, לכבוד תרומתו הזמין ראש המוסדות נסיעה במסוק בשמי ארץ ישראל ותכנן בהגיעו בסמוך להר הבית מקום בית המקדש להפריח יוני דואר כשבפיהם נייר שבו יכתוב הנדיב את שמו ושמות בני ביתו להיזכר ולהיפקד בדבר ישועה והצלחה, והשאלה האם מותר להכניס פתקי בקשות למקום המקדש.

בשאלה נוספת דנו רבני אחת מועדות הצדקה אם מותר למנות גוי ערבי שתמורת תשלום יקח דפים ובהם שמות התורמים ובקשותיהם להכניסם למקום המקדש לישועה והצלחה, ביום ששי ערב שבת קודש תשעה באב.

הנה בימי בין המצרים אנו לומדים בדף היומי את הגמרא בתמורה (דף כא.) שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא, ופסק הרמב"ם פ"ו מבית הבחירה הט"ז שקדושת המקדש קיימת בזמן הזה, והראב"ד שם כתב שקדושת המקדש וירושלים לא נתקדשה לעתיד לבוא לפי שהיה יודע עזרא שהמקדש וירושלים עתידים להשתנות ולהתקדש קידוש אחר עולמי בכבוד ה' לעולם, וכתב שכך נגלה מסוד ה' ליראיו, לפיכך הנכנס לשם בזה"ז אינו חייב כרת. והמשנ"ב (סי' תקס"א סק"ה) פסק כדעת הרמב"ם והרבה ראשונים שקדושת המקדש קיימת בזמן הזה.

השדי חמד (ח"ב מערכת ו' כלל כ"ו אות ג"ל) דן במנהג איזה יהודים שהיו מבקשים מגויים למכור להם מים מן הבורות שהיו במקום המקדש, והביא להאחרונים שאסרו זאת מצד מצות שילוח טמאים מן המקדש, והנותן כסף לגויים כדי שיכנסו למקדש מוטל מצוה זו, וכשנותן שכר יש לדון דיד פועל כיד בעל הבית, וגם יש לאסור מדן אמירה לעכו"ם בשאר איסורים ואם יש איסור לגוי ליכנס למקדש הרי עובר בלפני עוור, והשדי חמד דן דהגוי לא נצטוו שלא להכנס למקדש כי אין טומאה לגוי וגוי שנגע במת הרי הוא כבהמה שנגעה במת, רק חז"ל גזרו על הגויים שיהיו כורים, ותקנות חז"ל לישראל נאמרו ולא לגויים, ובחסדי דוד על התוספתא כלים (ב"ק פ"א ח') דן

האם מותר בט' באב, לאחל לחברו 'מזל טוב' או 'רפואה שלמה' או לומר לו 'להתראות'?

הלכה
במעגל
השנה

הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א
נלקט ממשנ"ב מהדורת דרשו

והאם מותר לישון קודם תפילת מנחה בתשעה באב כיון שלא הניח תפילין?

נדונים הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

אכן, בספר נטעי גבריאל, הביא שמנהג המהרי"ץ דושינסקיא היה לאחוז את הציצית אף בתשעה באב בברכות אלו, וכן דעת הגאון רבי חיים קניבסקי שמתברר שמותר לאחוז חוטי הציצית בברכות אלו. **האם מותר לישון קודם תפילת מנחה בתשעה באב כיון שלא הניח תפילין?**

נוהגין שלא להניח תפילין בתשעה באב, אלא בתפילת מנחה, כך פסק השו"ע בסימן תקנה סע' א. דין זה מעורר שאלה מעניינת, הרי נפסק להלכה שאין לאכול או לישון קודם קיום מצוה שמא ישכח [ראה סימן רלה ס"ק טז-יז], וא"כ כיון שהגיע זמן מנחה, הרי הוא מחוייב הנחת תפילין, ולכאורה יהיה אסור לישון עד שיניח תפילין? אכן, בספר נחלת אליהו להגר"א דושניצר (סי' יט) כתב שאסור לישון בתשעה באב קודם שמניח תפילין [ומסתימת לשונו משמע שהאסור הוא גם קודם שהגיע זמן מנחה. אלא שהסתפק שם, האם מועיל להניח שומר בשביל שיותר לו לישון.

מאידיך, דעת הגרי"ש אלישיב (הלכות ומנהגי בין המצרים פ"ז הערה 71*) שמותר לישון, וטעמו שכיון שבתשעה באב אנו פטורים ממצות תפילין עד שעת מנחה, א"כ כיון שאין חיוב מצוה אז אין אסור אכילה ושינה, אלא משהגיע זמן חיוב המצוה. ודעת הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים ס"ק ד) שמהגיע זמן המנחה לא ילך לישון אל א"כ ימנה שומר [אכן כתב שם, שלדעת הגרי"ש אלישיב, יהיה מותר לישון אף משהגיע זמן המנחה, משום שלדעת כמה מהראשונים אין חיוב כלל להניח תפילין בתשעה באב, ולענין זה אפשר לסמוך עליהם].

האם מותר בט' באב, לאחל לחברו 'מזל טוב' או 'רפואה שלמה' או לומר לו 'להתראות'?

איסור שאילת שלום בתשעה באב, נפסק בשו"ע (סי' תקנד סעיף כ) שאין שאילת שלום בתשעה באב, ואם ישנו אחד שאינו יודע ואומר לך שלום יש להשיבו בשפה רפה ובכבוד ראש. באיסור זה של שאילת שלום, כתב המשנה ברורה (ס"ק מא) שנכלל גם אמירת 'בוקר טוב' לחברו.

מכח הלכה זו, דנו בפוסקים להתיר לכאורה כל איחול לחברו שאין בו שאילת שלום אלא ברכה, וכגון אמירת 'מזל טוב' לחברו שיש לו שמחה וכדו', שכתב השלמת חיים וכן הגשר החיים, לענין אבל שאסור בשאילת שלום, שלומר 'מזל טוב' מותר, כיון שאין זה שאילת שלום אלא ברכה לחברו. וכן מובא בשם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך, והגאון רבי יוסף שלום אלישיב אף התיר לומר 'מזל טוב' בלחיצת יד.

אכן דעת הגאון רבי משה פיינשטיין, שאין לומר לחברו 'מזל טוב', אלא לאחר חצות היום, כדי שלא יסיח דעתו מן האבלות.

וכן לאחל 'רפואה שלמה' בתשעה באב, דעת הגשר החיים לענין אבל, שמותר לאחל לו 'רפואה שלמה', כי אינה שאילת שלום אלא ברכה, וכן כתב הגאון רבי צבי פסק פרנק, לענין מקומות שנוהגים לאחל לאבלים חיים ארוכים ונותנים להם יד, שאין בזה איסור שאילת שלום לאבל, כיון שזו רק ברכה.

אכן, לענין מה שנוהגים כשנפרדים האחד מחברו לומר 'להתראות', דעת הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך, שיותר טוב שלא לומר סתם 'להתראות' [שנראה יותר כשאילת שלום], ויאמר נוסח 'שנוכה להתראות בבנין בית המקדש'.

האם נוהגים לאחוז את חוטי הציצית בתשעה באב, בעת אמירת 'ברוך שאמר' או 'קריאת שמע'?

נוהגים לאחוז בחוטי הציצית כשאומרים ברוך שאמר וכשקוראים קריאת שמע.

ויש לברר כיון שבתשעה באב נפסק בשו"ע (סימן תקנה סעיף א) שנוהגים שלא מתעטפים בטלית בתשעה באב, אלא מניחים טלית קטן תחת בגדיו, ומביא המשנה ברורה (ס"ק ב) שכתוב "ביזע אמרתו" זו טלית, א"כ כיון שיש ענין להצניע הציצית, א"כ האם מותר לקיים המנהג לאחוז הציציות בברכת 'ברוך שאמר' או בעת קריאת שמע? בקובץ מבית לוי, הביא שהמנהג שלא לאחוז את חוטי הציצית בתשעה באב בברוך שאמר ובקריאת שמע, וכן היא דעת הגאון רבי ניסים קרליץ.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

לרומם, לא להשפיל

בשנת תשכ"ב, שימשתי לזמן מה כממלא מקום של אחד ממגידי השיעורים בשיבת סקווירא בארצות הברית. האדמו"ר מסקווירא זצוק"ל הורה לי לבחון את התלמידים והזהיר אותי קודם מעשה: "את האמת בנוגע לידיעותיו של כל בחור, תציין לעצמך בדף נפרד. אבל כל בחור כלפי עצמו צריך לחוש בסיוס המבחן, כי היטיב להשיב לאשר נשאל! אסור שבחור יפול חלילה ברוחו, אלא אדרבה, ירגיש שהצליח, ומתוך כך ימשיך לשקוד על תלמודו ביתר שאת וביתר עוז".

האדמו"ר מסקווירא בעצמו לא היה אומר אף פעם מוסר לאף בן אדם! אף על פי כן, כל מי שהסתובב לידי ידע היטב מה רוצה ממנו האדמו"ר, גם בלי שדיבר עמו.

(מתוך 'אריה שאג' - בין המצרים)

להם (במדבר כ, י) "שמעו נא המורים", לא אמר דבר זה לכללות ישראל, אלא לחלק אחד שהיו מורים בהוראה, אבל לכל ישראל לא דיבר קשות זולת אלה".

העולה מן הדברים הוא:

א. במשך ארבעים שנה משה לא הוכיח את ישראל בצורה קשה, אלא בצורה רכה.

ב. גם עתה, משכבר החליט להוכיחם בצורה קשה, הוא נזהר בכבודם, כמו שכתב רש"י: "לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים, והזכירם ברמז מפני כבודן של ישראל".

כדי שדברי המוסר יקלטו באזני השומעים יש לומר אותם בצורה מכבדת, לתת לשומע תחושה נעימה, ושלא יחוש שמישהו "מעליו" מורה לו מה לעשות, ומה לא, ואיך להתנהג.

המשך מעמוד 18 | הרה"ח אהרן כהן

כך שברוך השם המושג "קביעת עתים לתורה" נכנס לי בדם עד שאני מרגיש שזה אצלי חלק בלתי נפרד ממני ומסדר יומי ובעקבות כך גם בני משפחתי קבלו דוגמא אישית ש'הלימוד' זה לפני ומעל הכל. לדוגמא אציין, שפעם לפני שמחה משפחתית שמעתי- מאחורי הפרגוד, כן, אבל מה נעשה עם השיעור של יוסף משה, זה כל כך חשוב...

'האמינו לי, משפט שכזה נותן לך כח לעוד חצי שנה להתמיד בעקביות'. אגב, הרגעתי מיד את בני ביתי, שסמוך לאולם מתקיים שיעור בדף היומי, כך שאקפוץ לשיעור אחרי החופה ואחזור, והכל על מקומו, בא בשלום ובתורה.

עתה, עם ריח החופש (והים) אני מסתפק, האם במלאות שש שנים, הגיע כבר הזמן להתקדם ולהצטרף לאלפי נבחני 'דרשו' הזוכים להבחן כל חודש על הלימוד, ובעיקר זוכים גם לדעת את הלימוד?

מה אתם אומרים?

לשליחת תגובות ושיתוף בסיפור האישי שלכם, כתבו ל: a0533185209@gmail.com

(הווליום בסיוס באמת היה גבוה מדי) בטענותי לפניו, אתה לא רוצה, נו... בַּסְדֵּר, זו זכותך הדמוקרטית. אני כן רוצה.

התיישבתי לשיעור דף היומי, מה אומר ומה אדבר. הרכבת נסעה, מה זה נסעה, גמאה הרים ויערות, עולם חדש נגלה לפני, מושגים חדשים בש"ס שאפי' לא ידעתי על קיומם, מפעם לפעם נכנסה הרכבת לתחנה, עם צלצול שמח ומאושר: "מסיימים-מתחילים".

כל תחנה- חגיגה בפני עצמה; פעם מעמד סיום בשטיבל, פעם סיום אישי של משתתפי השיעור. כשבכל תחנה, כל הנוסעים מתחזקים ביתר שאת לשמור על הקביעות ולשמור על הדפים, כשהנוסעים החדשים המצטרפים לנסיעה בהתרגשות גוברת מציתים מחדש את אש התורה לקביעת עתים לתורה.

במשך הזמן למדנו הרבה דפי גמ' אך במבט לאחור ניתן לומר יותר ממה שלמדתי את הדף, הדף לימד אותי: למדתי מושגים חדשים בעניין "קביעת עתים לתורה" לא רק כסיסמא, אלא כמושג חי, יום יום, בשבת כבחול. כן, גם בערב שבת, והאמת, זה לא כל כך קשה, התרגלתי ב'כאילו' שזמן הדה"נ זה כל שבוע בשעה 6:00.

המשך מעמוד 15 | הרב בנימין בירנצווייג

לקול בכייתו התעורר הבן שנרדם מאחורי הבית ובא אל האב הנדהם, כשבנו ההמום מוציאו לחצר הבית האחורית, שם הראה לו פגר של זאב מוטל על הרצפה בחצר, התברר שהכלב נלחם בחרוף נפש להציל את הבן שהתחבא בחצר מפני הזאב והצליח להרוג את הזאב, לולא הכלב לא היה עוד בנו בחיים. והוא בפזיזותו הרג את מציל בנו.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

שכלבו ישמור עליו מכל משמר. פעם הלך ליער לכרות עצים והשאיר את בנו הקטן בביתו, כשהכלב עומד לשמור עליו, כשחזר לביתו והתקרב לדלת מצא כתמי דם גדולים על הרצפה, האיש נבהל וקרא בקול לבנו, אך הבן לא ענה, קרא שוב ולא היה מענה, נכנס בצעדים מתוחים לביתו והגיע לחדרו של בנו וכשניגש למיטתו הילד לא היה במיטתו, ואז הוא רואה בפנית החדר את הכלב שעל פיו כתמי דם, האב הזדעזע ומיד חשב שהכלב טרף את בנו, וללא שהיה הרג את הכלב, וישב לבכות בקול בכי מר על מות בנו.

מעשה נוסף המעיד על גודל החמרתו של מרנא החזון איש זצ"ל בענייני כבוד אב ואם. אברך חלה במחלה אנושה ל"ע, והרופאים אמרו נואש לחייו. בצר לו החליט החולה לנסוע להתברך אצל ה'חזון איש'. הדרך באותם ימים לא היתה קלה וקצרה, גם מחיר הנסיעה לא היה זול, אך מצבו הקשה וייאושו הרב לא הותירו בידו כל ברירה. הוא עשה מאמצים גדולים לגייס את הסכום הנדרש, וכשגייס גם את כוחותיו הדלים, נסע לבני ברק אל החזון איש.

כשהגיע, שאל אותו החזון איש: 'האם יש לך הורים?'. 'כן, ב"ה יש לי הורים' - ענה החולה, 'במה הם מתפרנסים?' - התעניין החזון איש. 'פרנסתם בקושי ובדחקות נוראה' - השיב.

נענה החזון איש ואמר: 'בוא וראה חשבונות של בני אדם, חולה אנוש סובל סלטולי דרך קשים, מוציא הוצאות מרובות כדי להתברך מפי אדם שספק יעזרהו ספק לא, הקב"ה הבטיח בתורתו: 'כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך ולמען ייטב לך!' הבטחה מפורשת...! אמור נא לי' - סיים החזון איש - 'מתי הוצאת על הורייך ולו מחצית מהסכום שעלתה לך נסיעה זו...?'

הדברים שנאמרו מן הלב, נכנסו אל לבו של האברך החולה, ובאותה שעה קיבל על עצמו להתמסר בכל מאוודו למצוות כיבוד הורים. ואכן כדברי החזון איש וכהבטחת התורה, מחלתו נעלמה, והוא זכה להאריך ימים.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו לי:
israel.layosh@gmail.com

לקויה מאוד, ולכן החליט לעזוב את הבית. הבחור התגלגל מהכא להתם, עד שהגיע לשיבת חברון בירושלים.

באחד הימים קיבל מכתב מהוריו, בו הם מספרים לו שהאב שבר את גבו כאשר יצא לחרוש את השדה, ומבקשים את עזרתו שישב לביתו לסעוד אותו, כי מאז הוא נפל למשכב.

בחורי הישיבה שטיפלו בנער זה לא ידעו כדת מה לעשות, האם לשחרר את הבחור לשוב אל ביתו? הם ביקשו מהג"ר משה שטייגל שיפנה את שאלתם אל המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שהתגורר באותם ימים בירושלים. המשגיח זצ"ל עיין בשאלה, ולבסוף הפטיר: 'תשאל את החזון איש!'.
'לקחתי עימי את הבחור' - מספר הרב שטייגל - 'ונסענו לבני ברק. השארתי את הבחור בביהמ"ד שבבית החזון איש, ואני נכנסתי אל הקודש פנימה, הצעתי בפני מרן את כל העניין, ומיד הגיב: 'לא היה לכם את מי לשאול בירושלים, כי באתם לשאול אותי?'. סיפרתי לחזון איש שהייתי אצל המשגיח רבי יחזקאל, והוא שלח אותי לכאן. הרצינות ניכרה היטב על פני מרן החזון איש, והשיב: 'זאת אומרת שהבן יעזוב אבא חולה ולא יבוא אליו?! ועוד שאני אמרתי ככה! איך יכול אני לומר כדבר הזה? על הבחור לשוב לביתו?!' - הורה החזון איש העזתי פני ושאלתי: 'אבל לא אוכלים שם כשר?! וגם שמירת השבת אינה כהלכה?!'. החזון איש השיב: 'שישתדל לאכול כשר!', ומיד שאל אותי: הבחור נמצא כאן?, עניתי בחיוב וקראתי לבחור להיכנס מבית המדרש. כשפגשו החזון איש אמר לו: 'סע הביתה ותשתדל לחיות חיי עיר ולא חיי מושב הקרויים מתים'.

המשך מעמוד 23 | הרה"ג הרב שמואל ברוך גנוט שליט"א

על רבו, רבינו בעל 'תרומת הדשן', שהלך בשבת כברת ארץ, כדי לראות זוג אריות שהובאו לעירו. גם הגאון החיד"א זצ"ל (בס' מדבר קדמות ובס' מעגל טוב) מתאר כך את ביקורו בגן החיות בלונדון: 'ואני הצעיר ראיתי במגדל לונדריס בלונדון חיות משונות מבהילות ותקיפות כמעט יותר מאריות וקשורות במשא כבלי ברזל, ושם ראיתי נשר יפה מאד ואמרו שהיה לו מאה שנה וכך כתוב בספריהם. גם ראיתי חתול שנולד מלביאה וחתול, והוא צורת חתול יפה מאד, אך יש לו גבורת האריה, והוא קשור בכמה כבלי ברזל במקום חושך וערפל חתולות, ועוד שם כמה מיני חיות מאמריקה"'.
הרי לנו שגדולי תורה ראו לנכון לטרוח ולראות את פלאי הבריאה, זאת מלבד העניין לברך על מקומות שכאלו את הברכות הנצרכות להם, כמו "עושה מעשה בראשית" או ברכת "משנה הבריות". ובוודאי שצריך שכל מעשינו, גם מעשי הרפיית ורפואת גופינו ונפשינו, יהיו לשם יוצרנו ב"ה, ושנזכה לאגור כוחות, כדי להגיע בראש צלול ובלב רגש אל עבודת האלול הקרבה.

כונת הלב". (וראו במג"א רמח, טו ומשנ"ב שם סקכ"ה, שישנה מצוה ללכת ולטייל בארץ ישראל, למרות שישב לאחר הליכתו לחו"ל). ויש להוסיף (עי' שלהי דקייטא ס"כ. וכ"כ בס' מנוחת אמת, שם) שהרי כתב הריטב"א (גיטין ב, א) שמלבד קדושת א"י וישב א"י, ישנו דין חביבות א"י, וכפי שמצינו (כתובות קיא) שהתנאים והאמוראים נישקו את אדמת ואבני ארץ ישראל, ואם כן היוצאים ביזמי דפגרי לפוש ולאגור כוחות ומתמוגגים לשם שמים על חביבות ארץ הקודש, ארץ חמדה טובה ורחבה, יש בכך מעלה.

מרן הגר"ש ואנר זצ"ל (שבט הלוי ח"ה קע"ג) החשיב, לגבי יציאה לטיול בסביבות ארץ ישראל, כצורך "לראות פלאי הטבע של יוצר בראשית ב"ה". ואכן, כשיוצאים עם הילדים לסייר ולטייל, עלינו להתבונן בפלאי הבריאה ולהיזכר בדברי הרמב"ם (יסוה"ת ב, ב), הכותב: "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול". וידוע שבעל ה'לקט יושר' העיד

כל סוגי הפתרונות לנופשיין
והארכה לשבת בחשמל כשר

שם	רחוב	טלפון	תאורת חרום	עברית (היום אוכל פלטר נטעים)	מאוררים נטעים	מתקנים מיכלי מים	צינורות	הערות
בני ברק	סלושץ	כהנמן 64/ג'	052-7167640	✓	✓	✓	✓	צ'יק פקדון חובה/מיכל מים של 220 ליטר דמי השתתפות 40 ש"ח.
	מליק	ז'בוטינסקי (גשר פרדס כץ)	077-3400730	✓	✓	✓	✓	כולל תאורת עוצמתיות
	מליק	חזון איש 46 א	050-4174379	✓	✓	✓	✓	
	איזנשטיין	בן זכאי 8	054-8496865	✓	✓	✓	✓	
	ריימן	סוקולוב 39	050-4126732	✓	✓	✓	✓	
	זכריש	אהרונסון 6	06-6183878	✓	✓	✓	✓	
	אנגלרד	אור החיים 23	03-6195849	✓	✓	✓	✓	
	לפידות	בן שטח 1	052-7135737	✓	✓	✓	✓	
	אוסטרן	קיבוץ גלויות 26	03-6747954	✓	✓	✓	✓	צ'יק פקדון
	פרידמן	ברסלב 11	03-5798699	✓	✓	✓	✓	בתשלום צ'יק פקדון
	איתן	גיבורי ישראל 24	03-6760162	✓	✓	✓	✓	בתשלום לכיסוי העלויות
	גנס	ירושלים 41	03-5792189	✓	✓	✓	✓	
	קליין	רב האי גאון 6	03-6787481	✓	✓	✓	✓	
	מלר	רמב"ם 19	03-5782408	✓	✓	✓	✓	
	זילברברג	אבן שפרוט 13	03-6162437	✓	✓	✓	✓	
	עקביאן	פרדו 3	052-7669375/4	✓	✓	✓	✓	
	זילברברג	אברהם בן דוד 42	053-3111751	✓	✓	✓	✓	
	שרג	יחזקאל 17	054-8437166	✓	✓	✓	✓	
	לורבר	גנתבוסקי 4 קריית הרצוג	052-7195081	✓	✓	✓	✓	
	כהן טוויל	המכבים 34 א' קריית הרצוג	054-8489988	✓	✓	✓	✓	
מקלב	חזון איש 21	03-5700249	✓	✓	✓	✓		
יעקובביץ	בית יוסף 16	054-8499050	✓	✓	✓	✓		
כהן	חידושי הרי"ם 8	052-7615993	✓	✓	✓	✓		
כהן	מלאכי 7	03-5789025	✓	✓	✓	✓		
גבעת שאול	ילין	פנחס קהתי 1	02-6516498	✓	✓	✓	✓	בתשלום לכיסוי העלויות
	כהן	כתב סופר 18	02-6535604	✓	✓	✓	✓	
גאולה מאה שערים והאזור	ארלנגר	פאת השלחן 12 כניסה ב'	052-7622584	✓	✓	✓	✓	בתשלום לכיסוי העלויות
	רוזנבלט	יהודה המכבי 16 פינת בר גיורא	02-5374433	✓	✓	✓	✓	בתשלום לכיסוי העלויות, ניתן גם להשיג מצבר נייד
	אתיק	רידב"ז 24	02-5381569	✓	✓	✓	✓	בתשלום לכיסוי העלויות
	סימון	אדמון 3	053-3198808	✓	✓	✓	✓	בתשלום לכיסוי העלויות
	חממיאן	קפאח פינת חבקוק	054-8418437	✓	✓	✓	✓	בתשלום לכיסוי העלויות
	רוזנבוים	שומרי אמונים בלוק ג' כניסה ב'	052-7180649	✓	✓	✓	✓	בתשלום לכיסוי העלויות
ירושלים	שפיגל	פולנסקי 5	02-6248548	✓	✓	✓	✓	בתשלום לכיסוי העלויות
	זאקס	גבעת משה 12	02-5371136	✓	✓	✓	✓	גוש 80
	ספרן	פנים מאירות 12	02-5002507	✓	✓	✓	✓	סורוצקין
	פלאי	מחל 28 דירה 31	052-7601057	✓	✓	✓	✓	סנהדריה מעלות דפנה
	רייכל	מעלות דפנה 129	02-5326835	✓	✓	✓	✓	סנהדריה מעלות דפנה
	טצמן	בלבן 18	077-2010570	✓	✓	✓	✓	נווה יעקב
	וולמן	זווין 22	052-7679550	✓	✓	✓	✓	נווה יעקב
	שינברגר	פניז'ל 20	052-7101083 052-7161156	✓	✓	✓	✓	נווה יעקב
	יונה	הרשרל 3	053-3161678 02-5710977	✓	✓	✓	✓	רמת שלמה
	שילוני	ברכת אברהם 24	02-5861142	✓	✓	✓	✓	רמת שלמה
בית שמש	שפירא	עוזיאל 82	052-7650518	✓	✓	✓	✓	בית וגן
	ויינגולד	סולם יעקב 6	052-7695011	✓	✓	✓	✓	רמות א'
	שלזינגר	רוזנבלט 7	053-3160431 02-5860430	✓	✓	✓	✓	רמות ג'
	טעפ	נהר הירדן 17	053-3131704	✓	✓	✓	✓	רמה ב'
	מאוראל	נהר הירדן 29	053-3137441	✓	✓	✓	✓	רמה ב'
	בן דוד	ירמיהו 40	054-8598934	✓	✓	✓	✓	רמה ג'
	ולדנברג	מנחת יצחק 12	054-8538238	✓	✓	✓	✓	רמה ג'
	ברגר	נחל רביבים 21	052-7171024 02-9994895	✓	✓	✓	✓	רמה א'
	אברן	זכרון יעקב 1	052-7178938	✓	✓	✓	✓	רמה א'
	רוטשילד	חזון איש 14	052-7649965	✓	✓	✓	✓	קריה
		בן איש חי 65	052-7116509	✓	✓	✓	✓	סלונים

שם	רחוב	טלפון	תאורת חדרים	פלטטר (תימום אוכל ענייני נרות)	מאוררים נטענים	מתקלים מיכלי מים	צינורות	הערות
ברכפלד	רבי יהודה הנשיא 47	08-9766626	✓				✓	
	שולמן	054-8528784		✓		✓		
	פישר	052-7675166 08-9760994	✓		✓			
	בוגרד	053-3152441	✓					
	גולדשמידט	08-9798805	✓					
	פרקש	052-7143483				✓		
	האוזן	052-7170475/4				✓		
קרית ספר	מנדלסון	050-4180777			✓			בתשלום סימלי
	דהאן	08-9798925	✓					
	ברינבוים	050-4121217	✓	✓	✓			
	זלוטניק	052-7153579	✓					
	ברויאר	073-7240387 08-9740666	✓					
	ידלר	08-9760691	✓					
	שארפ	08-9760691	✓					
נאות הפסג	ברלין	050-4168836	✓			✓		תאורות קומפקטיות במיוחד
	גלאי	08-9790816	✓					
	טרוביץ	052-7176633	✓					
	מן	08-9961516 052-7653849	✓					
	זאבי	052-7664297	✓					בתשלום לכיסוי העלויות
	בלחסן	054-8411735	✓					בתשלום לכיסוי העלויות
	מרכז	כהן	02-5370798 054-8597210	✓				
ברוך		054-8414655 02-5383255	✓					בתשלום לכיסוי העלויות
זוננפלד		054-8422776	✓					גבעת זאב החדשה
שרפר		02-9709627	✓					תל ציון
אליאס		053-3191911	✓					קרית יערים סלז סטון
זילברברג		050-4146716	✓					אלעד
דה-ליאון		058-3233665	✓			✓		פתח תקוה גני הדר
דרום	רייך	052-7624968	✓					ירוחם
	ישעיהו	054-8516006	✓		✓			קרית מלאכי
	מוס	054-8463477	✓					רחובות
	פלינקר	054-8525344	✓			✓		אור עקיבא
	לנדי	052-7644860 052-7114860	✓					הר יונה
	רביבו	04-6290733	✓			✓		זכרון יעקב
	אורנשטיין	052-7610395	✓	✓	✓			חזית 9
צפון	שטרית	052-7635316	✓					שטרית
	זק	054-8539665	✓			✓		חזון איש
	אברהמי	052-7606947	✓					רבי עקיבא 5
	עפולה	052-7655895	✓					הגליל 33
	פיפרמן	050-4114470	✓					ז'בוטינסקי 27
	רכסים	054-8428603	✓					אבוהב 13
								דרך הרב 11

גנרטור גדול נייד 300 אמפר לפרטים במייל: bn324143@gmail.com

לקבלת הרשימה במייל וכן רשימת מקומות נופש שיש להם חשמל כשר, יש לשלוח הודעה לכתובת bn324143@gmail.com, בשורת הנושא יש לכתוב "בקשה" בשאר פניות לחשמל כשר ניתן לפנות לוועדה לענייני אנרגיה בכתובת: vaada.c.energy2@gmail.com

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ היוצא בשבת אל מחוץ ל'תחום' לצורך פיקוח נפש - האם רשאי לזוז ממקומו לאחר שסיים את תפקידו?
- ◆ מאכלים שהוצאו בשבת אל מחוץ ל'תחום' - האם מותרים באכילה?
- ◆ מהי תקנת 'עירוב תחומין'?

באכילה אף לזה שהוציאם.

• חפצים שהוצאו אל מחוץ ל'תחום', והוחזרו לתוכו, אפילו במזיד - הרי זה כאילו לא הוצאו מעולם; ולפיכך, הם מותרים באכילה, ומותר לטלטלם (ביום טוב) עד אלפיים אמה לכל סביבות העיר.

תקנת 'עירוב תחומין'

• חכמינו ז"ל תיקנו שיהיה מותר לאדם ללכת בשבת יותר מאלפיים אמה לאחד מצדדי מקומו, על ידי שיניח בנקודה כלשהי בתוך התחום מזון בכמות המספיקה לשתי סעודות, ל'שם 'קניית שביתה', ואזי מותר לו להתרחק ממקום זה אלפיים אמה לכל סביבותיו. ותקנה זו מכונה 'עירוב תחומין'. ומקום העירוב מותר ללכת רק עד אלפיים אמה. ולדעת השולחן ערוך, אסור להתרחק יותר מאלפיים אמה ממקום העירוב אף בתוך העיר. ואם עשה עירוב תחומין בתחום עירו, ושהה בזמן בין השמשות בעיר במרחק של יותר מאלפיים אמה ממקום העירוב, נחלקו הפוסקים העירוב חל.

• לדעת הרמ"א, העושה 'עירוב תחומין' ב'תחום' עירו, אם שהה בעיר בזמן בין השמשות, ואף לן בעיר - נחשבת כל העיר עבורו כארבע אמות, והוא רשאי ללכת לכל אורכה ורוחבה של העיר, אף למרחק של יותר מאלפיים אמה ממקום העירוב. ולהלכה - יש מהאחרונים שפסקו כדעת הרמ"א, וכן פסק החזון איש. אך יש מהאחרונים שפסקו כדעת השולחן ערוך, שאינו רשאי להתרחק יותר מאלפיים ממקום העירוב אף בתוך העיר; ומדברי המשנה ברורה נראה שנוטה לדעה זו.

• דין 'עיבורה' של עיר, נאמר רק להקל, דהיינו להגדיל את התחום; ולא להחמיר, דהיינו להקטין את התחום.

מדיני היוצא בשבת אל מחוץ ל'תחום'

• מי ששבת בעיר שאינה מוקפת בחומה או ב'עירוב', ויצא אל מחוץ ל'תחומה', וחזר לתוך העיר - נחלקו הפוסקים אם כל העיר נחשבת עבורו כארבע אמות.

• היוצא בשבת אל מחוץ ל'תחום', אשר אינו רשאי לצאת מארבע אמותיו - אם נזקק לעשיית צרכיו, ומקומו אינו מתאים לכך, איסור תחומין דרבנן נדחה מפני כבוד הבריות, והוא רשאי לצאת אל מחוץ לאותן ארבע אמות, וללכת עד המקום המתאים הקרוב ביותר. ואם המקום המתאים הקרוב ביותר נמצא בארבע אמות הסמוכות לתחומו - דינו כמי שחזר לתחומו באונס או בשגגה.

• היוצא בשבת אל מחוץ לתחום לצורך פיקוח נפש - לאחר שהגיע ליעדו, המקום שבו הוא נמצא נחשב כמקום שביתתו, ויש לו תחום של אלפיים אמה לכל סביבותיו.

• ספינה שגובה המים שתחתיה פחות מעשרה טפחים, אך רגלי האדם שבתוכה עומדות בגובה של יותר מעשרה טפחים מקרקעית הים - יש עליו איסור תחומין; ויש מקלים, ובשעת הצורך ניתן להקל.

• מי שהפליג בשבת בספינה אל מחוץ לתחום, והספינה נכנסה במים רדודים שגובהם פחות מעשרה טפחים - כל עוד הספינה שטה, רשאי הוא ללכת בכל הספינה, אף למרחק של יותר מארבע אמות.

חפצים שהוצאו בשבת אל מחוץ ל'תחום'

• חפצים שהוצאו בשבת אל מחוץ ל'תחום', במזיד, בשגגה, או באונס - אסור לטלטלם יותר מארבע אמות, כדין אדם שיצא חוץ לתחום.

• מאכלים שהוצאו בשבת אל מחוץ ל'תחום' במזיד - אסור לאוכלם. ואם הוצאו באונס או בשגגה, הרי הם מותרים